

Tussen Rijn en Lek 1982 4 : tijdschrift voor de geschiedenis van het gebied tussen Kromme Rijn en Lek

<https://hdl.handle.net/1874/9744>

TUSSEN RIJN EN LEK
TIJDSCHRIFT VOOR DE GESCHIEDENIS VAN HET
GEBIED TUSSEN KROMME RIJN EN LEK

16e jaargang

nummer 4

december 1982

Redactie-commissie

M. Bijleveld-Scholts, Schalkwijk; A. Graafhuis, Utrecht;
L.M.J. de Keyzer, Houten; G. de Nie, Schalkwijk (eind-
redactie); O.Wttewaal, 't Goy.

Redactie-adres

Molenpad 3, 3998 KE Schalkwijk, tel. 03409-1580.

Inhoud van dit jubileumnummer:

1. 15 jaar Historische Kring: terugblik op het begin,
door C. Dekker
2. Tussen Rijn en Lek in grootmoeders tijd: tien dorps-
gezichten
3. 'De Leemkolk' 1350-1800, door M.S.F. Kemp

Secretariaat van de Historische Kring 'Tussen Rijn en Lek'

T.Springer-Stam, Platolaan 10, Zeist. tel. 03404-20627.

Lidmaatschap der vereniging, tevens abbonement op dit
tijdschrift: f.25,- per jaar (studenten en scholieren:
f.12,50), over te maken op rekening nr. 32.98.07.498.
t.n.v. de Historische Kring 'Tussen Rijn en Lek',
Rabobank te Houten (postrekening nr. 214585).

Terugblik op het begin

De historische kring Tussen Rijn en Lek is al lang niet meer de jongste der verenigingen, die zich de bestudering van één of ander geografisch onderdeel van de provincie Utrecht ten doel stellen, maar met oude, eerbiedwaardige gezelschappen als Flehite, Nifterlake en Oud-Utrecht kunnen wij ons niet meten. Hun verleden van oudheidminnende sociëteiten, waarvan de meeste zich respekterende leden deel uitmaakten van de happy few, was al achterhaald in de tijd, waarin Tussen Rijn en Lek van de grond kwam. Het dient overigens erkend, dat de oude verenigingen zich maar langzaam aan de moderne tijd hebben aangepast en in de jaren '60 was dit proces van aanpassing zeker nog niet voltooid. De mentaliteit van bedoelde verenigingen heeft een rol gespeeld bij de totstandkoming van Tussen Rijn en Lek. De liefhebbers van de streekgeschiedenis, die ook in het Kromme Rijngebied te vinden waren, bestonden deels uit autochtonen, vooral leden van boerenfamilies, deels uit nieuw ingekomenen, en beide categorieën voelden zich niet op hun gemak in de traditionele verenigingen. Niet qua mentaliteit en ook niet qua arbeidsterrein. Want ook al bestreken Flehite en Oud-Utrecht beide in theorie mede het Kromme Rijngebied, in de praktijk waren deze verenigingen toentertijd toch hoofdzakelijk Amersfoortse resp. Utrechtse aangelegenheden. Belangstelling voor het Kromme Rijngebied trof men er nauwelijks aan. Zo althans werd het in het Kromme Rijngebied zelf ervaren.

Het mobiliseren en kanaliseren van de historische belangstelling in de gemeente Bunnik was het doel van een circulaire, die de heer Jan Oostendorp, destijds wethouder van die gemeente, op 15 maart 1966 deed uitgaan aan 16 personen en die tot resultaat had dat op 29 maart in de raadzaal van het gemeentehuis de historische kring werd opgericht door 9 geïnteresseerden uit Bunnik, 5 uit Odijk, 1 uit Werkhoven en 2 uit Utrecht. Tot bestuursleden werden gekozen: ondergetekende als voor-

zitter, de heer Van Wiggen (Bunnik) als sekretaris, de heer De Wit (Odijk) als penningmeester, de heer Legemaat (Werkhoven) en mevrouw Van Ginneke (Bunnik) als leden zonder speciale funktie. Op 25 mei 1966 trad de kring voor het eerst naar buiten met een lezing in het kasteel Beverweerd, die meteen grote belangstelling trok. Van groter gewicht was echter het bestuursbesluit om het geografisch gebied van de in opzet Bunnikse kring uit te breiden over de rest van het Kromme Rijngebied en dank zij twee uitstekende kontaktpersonen, de heer De Keijzer te Houten en de heer Heijmink Liesert te Schalkwijk, slaagde de kring daarin voor wat het westelijk deel van het Kromme Rijngebied betrof. Uitbreiding over Wijk, Cothen en Langbroek liet nog geruime tijd op zich wachten. Bij Koninklijk Besluit van 7 februari 1967, nr.51, werd de historische kring Tussen Rijn en Lek, gevestigd te Bunnik, als rechtspersoon erkend, nadat pas kort tevoren de naam officieel was vastgesteld.

Het doel dat de heer Oostendorp als oprichter van de kring voor ogen stond was tweeledig: bevordering van de kennis van het verleden van het Kromme Rijngebied en stimulering van de belangstelling van de inwoners van dit gebied voor de historie in het algemeen. De kring is dit uitgangspunt steeds trouw gebleven. Hoewel enkele beroepshistorici in de loop van de tijd hun krachten aan de doelstelling van de kring hebben gewijd, was dit aantal zo gering, dat zij niet de boventoon voerden. Er was van meet af aan ruimte voor ieder lid om een werkzaam aandeel te hebben in het werk van de kring. Het duurde even voor het bestuur de juiste formule had gevonden, die voor de volgende jaren maatgevend en succesvol zou blijken. Er is geprobeerd een aantal werkgroepen op te richten, maar behalve op één terrein sloeg dit niet aan en het bestuur heeft zich daarbij moeten neerleggen. De werkgroep die levensvatbaar bleek, betrof de archeologie en groeide uit tot een club van enthousiaste amateurs, niet in het minst door de bezielende leiding van de heer De Keijzer. Vooral door het succes van de opgraving van een exemplarische steenoven in 't Goy wist de groep al gauw goede kontakten op te bouwen met de beroeps-archeologen en werd

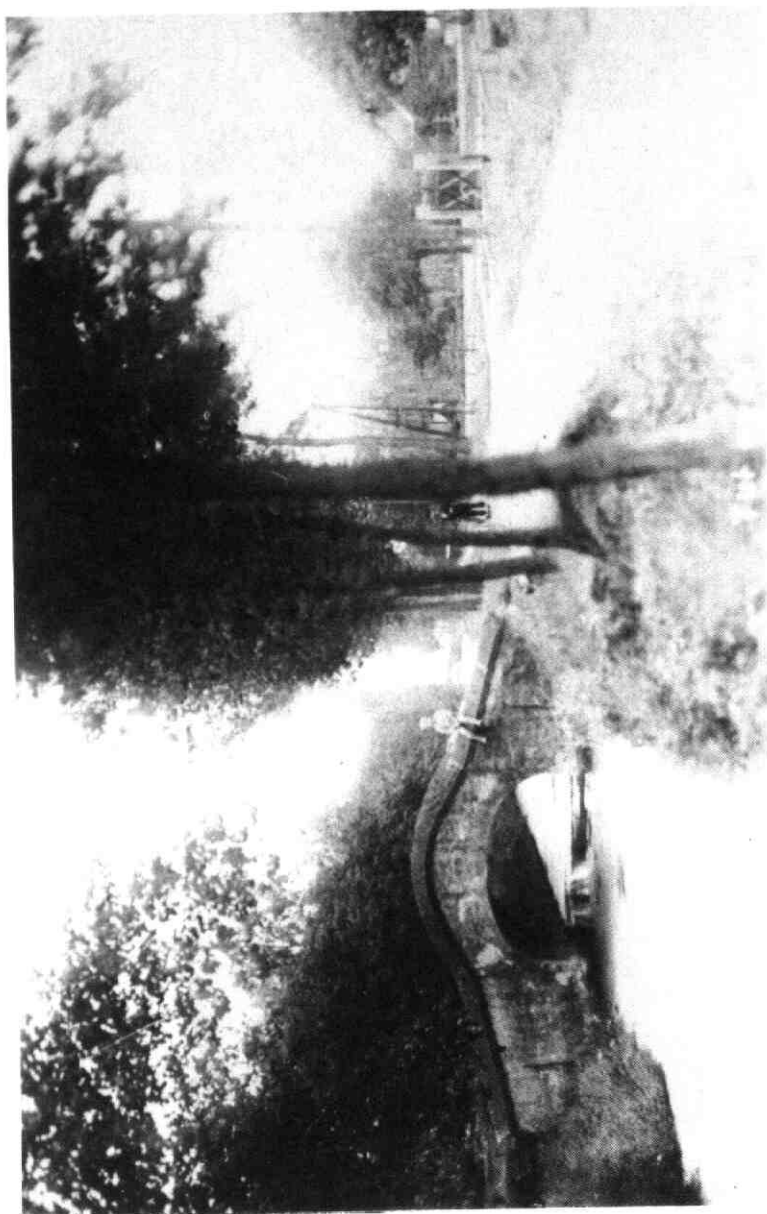
zij bij diverse aangelegenheden ingeschakeld of te hulp geroepen. Ook medewerking aan tentoonstellingen met een historisch karakter heeft de kring van het begin af aan niet geschuwd - die bij de opening van de O.L. school te Odijk in 1966 was de eerste - , maar door het ontbreken van materiaal uit eigen bezit en het afhankelijk zijn van anderen, kende deze taak van activiteit sterke beperkingen. Ook excursies werden al vroeg georganiseerd, sommige met groot succes, zoals die bij kaarslicht naar het vervallen kasteel Heemstede in 1970, waaraan 106 personen deelnamen. Maar de grote kracht van de kring bleek te schuilen in de door haar georganiseerde lezingen, die werden gehouden door sprekers van de bovenste plank.

Lang heeft het bestuur gearzeld of de kring ook een periodiek zou gaan uitgeven. Belangstelling zou er zeker voor zijn, maar men had geen hoge verwachtingen met betrekking tot het schrijverspotentieel. In 1967 kwam inderdaad het eerste nummer van Tussen Rijn en Lek uit en het in principe vier maal 's jaars verschijnende blad bleek al gauw in een behoefte te voorzien. Het presenteerde zich pretentieloos als een kontaktblad met historische onderwerpen over het gebied van de kring, zonder al te hoge eisen te stellen aan het wetenschappelijk gehalte. Dank zij de vakkundige leiding van de redactie door de heer Graafhuis, die bleek te kunnen roeien met de weinige riemen die hij had, werd het een door de leden gewaardeerd orgaan.

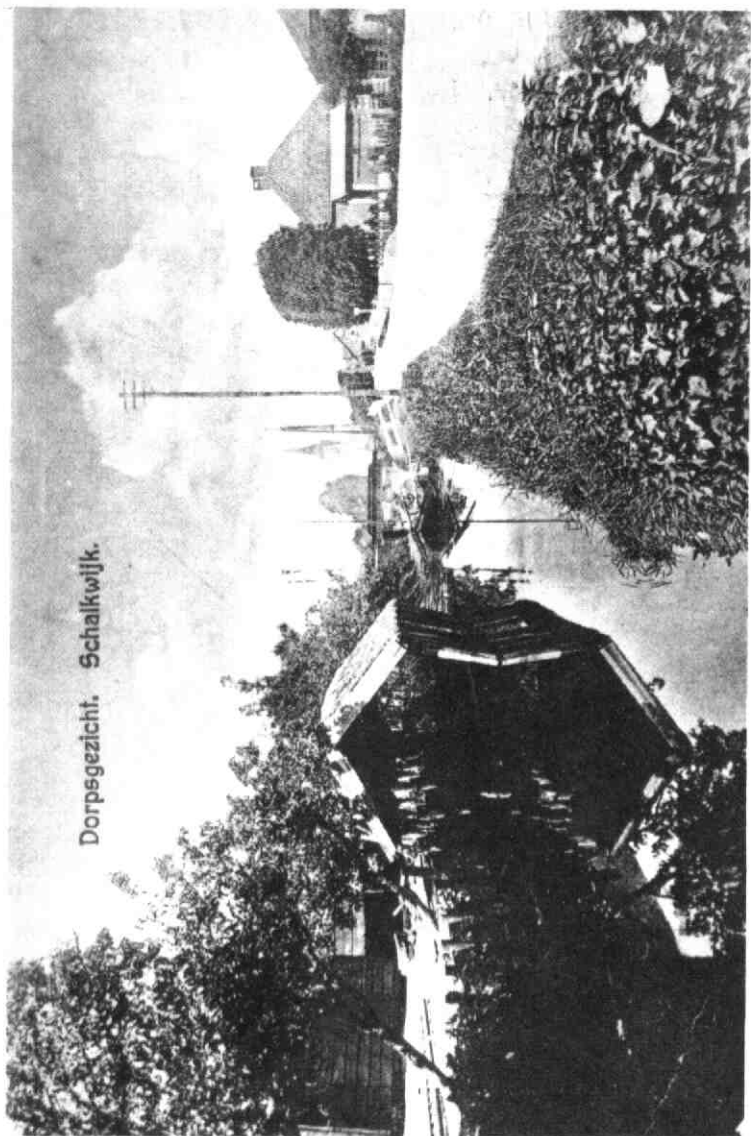
De verlangens van het eerste bestuur waren bescheiden. Het ledental van thans - te weten 227 - had het niet in zijn stoutste gedachten, maar wel een herkomst van de leden uit alle sociale lagen van de bevolking. Mede dank zij een lage kontributie, waarvan de besteding al vanaf de oprichting scherp wordt bewaakt door dezelfde penningmeester, kan iedere belangstellende lid zijn. Velen zijn alleen passief lid, lezen het blad, wonen lezingen bij of nemen deel aan excursies, die overigens de laatste jaren een grootsere vorm hebben aangenomen. De leden, die actief bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstelling, zijn verre in de minderheid; maar dat is een verschijnsel dat ook bij de zusterverenigingen wordt aangetroffen. Men zal daarin moeten berusten, al is het te

hopen dat de numerieke verhouding tussen aktieven en passieven zich in de toekomst enigszins ten gunste van de eerste zal wijzigen. Misschien zullen daarbij nieuwe vormen van aktiviteit een plaats moeten krijgen. Mogelijk zal ook het gesloten karakter, dat de archeologische werkgroep inmiddels in de praktijk is gaan kenmerken, moeten worden opengebrokeu. Welke initiatieven er echter ook genomen worden, de formule die de oprichter voor ogen had, lijkt nog steeds bruikbaar. Een woord van erkentelijkheid aan de vroegere en huidige redaktieleden van het periodiek is - nu het blad dit jaar 15 jaar bestaat - zeker op zijn plaats. Zij hebben in grote mate meegewerkt om het verleden van het Kromme Rijngebied dichter bij de belangstellenden te brengen, geheel konform de doelstelling. Ik hoop dat het blad nog lang kan blijven voortbestaan.

C. Dekker

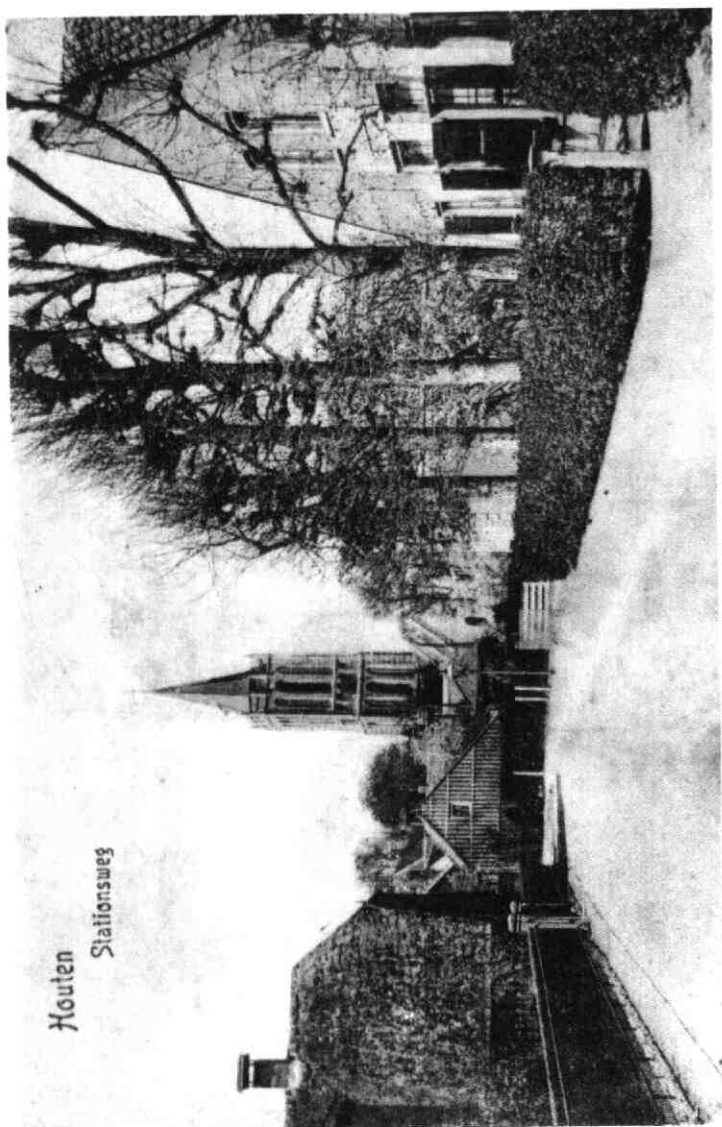

TULL EN 'T WAAL: Gezicht op de Kroonbrug. Ca.1930.
R.A.Utrecht, Top.Atlas, los deel.

SCHALKWIJK: Dorpsgezicht bij de Brink. Turfschip van Elberse met op de voorgrond het boothuis van kolenhandelaar Van Galen, met rechts het brandspuithuisje. Ca.1920. Collectie W.v.d.Heuvel, Schalkwijk.

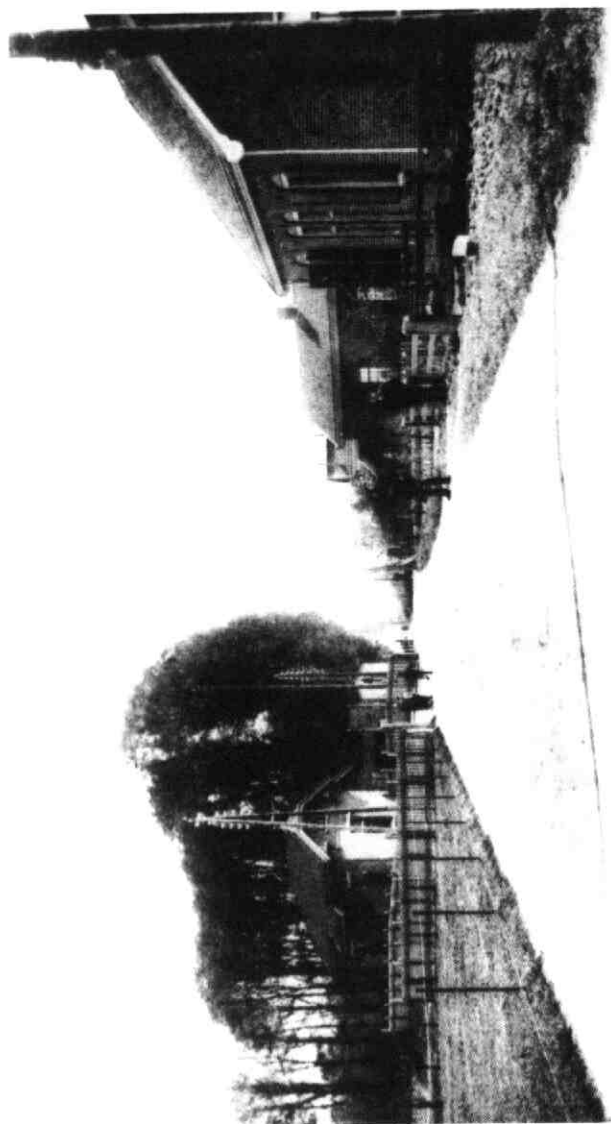

HOUTEN: Gezicht op de toren van de N.H. kerk vanaf de Vlierweg, ter hoogte van de huidige Prins Clausstraat. De boerderij rechts op de voorgrond heeft plaats gemaakt voor de NMB. Ca. 1920.
Collectie L.M.J. de Keyzer, Houten.

'T GOY: Gezicht op café 'de Eng'. Ca.1910.
Collectie L.M.J. de Keyzer, Houten.

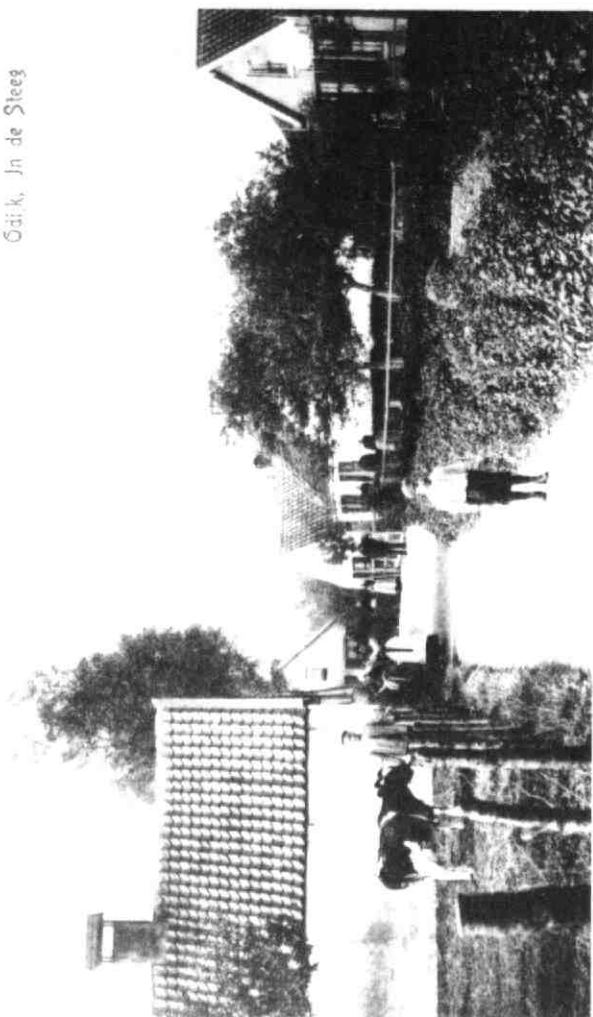

Groot en Bunnik.

Utrecht - Bunnik - 1920.

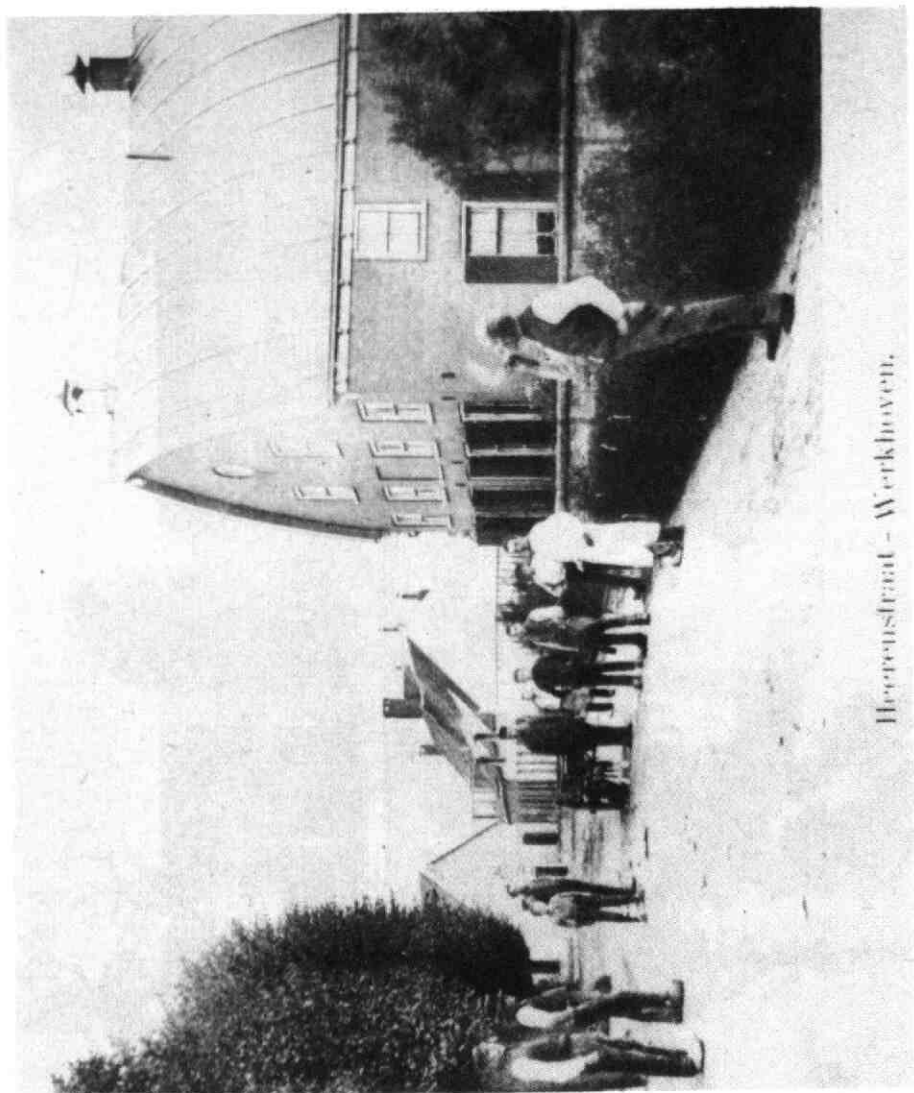
BUNNIK: Stationsweg, met op de achtergrond de spoorweg-
overgang Utrecht-Arnhem. Links op de foto het voormalig
station, met aan de overzijde het wachthuisje. Het braak-
liggende terrein is thans Houthandel Van Dam. ca.1920.
R.A.Utrecht, Top.Atlas Nr.128 IV 434.

ODIJK. In de Steeg

ODIJK: De Steeg, thans de Boomgaardweg, gezien vanaf het huidige kruispunt met de Wethouder Hollaan in de richting van de Meent. Links het tegenwoordige pand Boomgaardweg nr.8, helemaal rechts nr.11, midden achter nr.3, tegenwoordig Bloemsierkunst 'Annemiek'. De twee woningen tussenin hebben plaatsgemaakt voor nieuwbouw. Ca.1905.

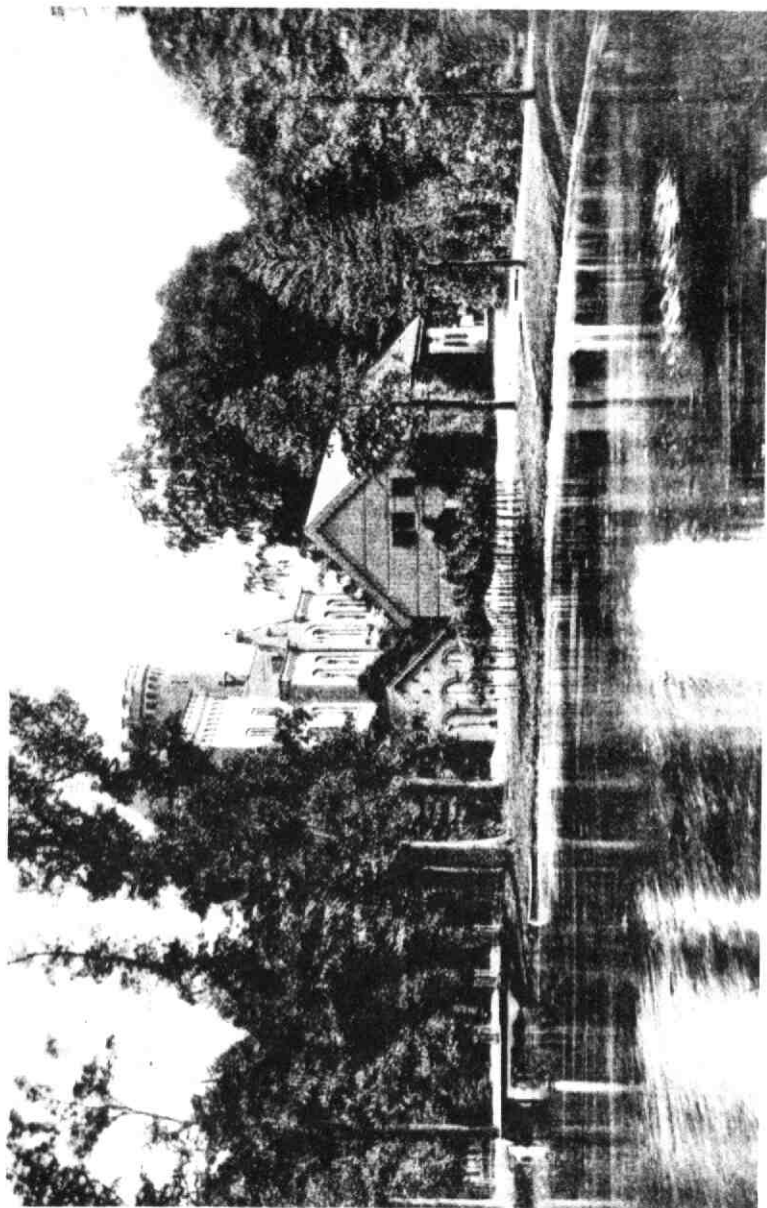
R.A.Utrecht, Top.Atlas Nr.128 IX 71.

Herenstraat - Werkhoven.

WERKHOVEN: Herenstraat met gezicht naar de Brink.
Ca. 1920.

R.A. Utrecht, Top. Atlas nr. 128 XI 114.

LANGBROEK: Gezicht op kasteel Sterkenburg. Ca. 1920.
Collectie L.M.J. de Keyzer, Houten.

Nordwijk
vanaf het veld

COTHEN: Het Ambachtspad met links het tegenwoordige pand nr.12-14, rechts de Meent en op de achtergrond de N.H. kerk. Ca.1920.

R.A.Utrecht, Top.Atlas nr.128 V 499.

WIJK BIJ DUURSTEDE: Gezicht op de Veldpoortstraat,
met op de achtergrond de toren van de N.H. kerk.
Ca.1930.

R.A.Utrecht, Top.Atlas nr.128 II 347.

DE LEEMKOLK

Eigenaren en gebruikers van zeven hoeven land onder Werkhoven 1350 - 1800

1. Inleiding

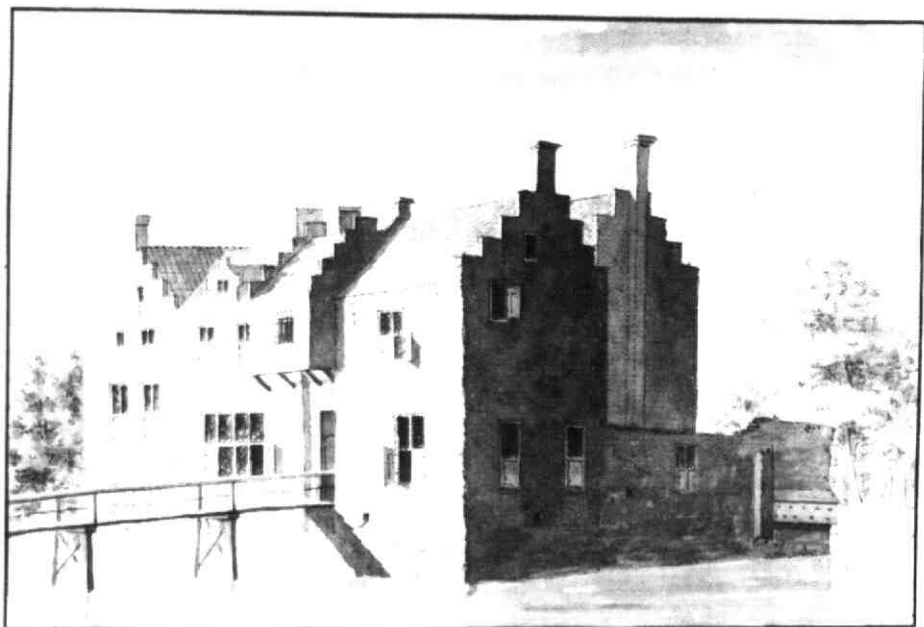
Toen mij ruim een jaar geleden verzocht werd een artikel te schrijven voor het jubileumnummer van 'Tussen Rijn en Lek' wilde ik van de mogelijkheid gebruik maken om aan de hand van een voorbeeld aan te tonen, dat familienamen in het Krommerijngedebiet niet zelden ontleend zijn aan oude tot zeer oude perceels- of boerderijnamen. Dergelijke familienamen komen in dit gebied veelvuldig voor en materiaal was betrekkelijk voldoende voorhanden: van Schaik en van Oostrum, van Dalenoord en van Scherpenburg, Blankesteyn, Nellesteyn, Dorresteyn - het is maar een kleine greep uit een ware overvloed. Gezien de eisen van beperking die aan een dergelijk artikel gesteld moeten worden, vielen de families van Schaik en van Oostrum voorshands af vanwege de enorme hoeveelheid materiaal. In andere gevallen waren er wel aardige gegevens, maar toch net weer te weinig. Daarom werd in een vroeg stadium gekozen voor de familie Van de Leemkolk welke haar naam ontleent aan een gebied waar de Rijn tussen Utrecht en Wijk bij Duurstede om zo te zeggen het 'kromst' is, daar waar deze rivier met een grote lus Cothen uitstroomt en Werkhoven in. Het betrof hier een in de 16e en 17e eeuw betrekkelijk kleine familie, waarvan de leden in verschillende takken zich omstreeks 1650 'van de Leemkolk' gingen noemen en die alle terug te voeren waren op één stamvader, Adriaan Dirckx, die al in 1500 land geheten de Leemkolk bebouwde. Het enige wat nog moest gebeuren, was het verhaal wat aankleden en enkele gegevens over de Leemkolk zelf bijeen zoeken. De neerslag van dat onderzoek

(op afstand, en dus voorlopig) is in dit artikel verwerkt. Het bleek allemaal toch niet zo overzichtelijk en beperkt als ik aanvankelijk dacht. Ja, ik rolde van de ene Leemkolk in de ander! Een wat oudere topografische kaart vermeldt: de Leemkolk, Steenbakkerij de Leemkolk, het Wed en de Lage Leemkolk; op de nieuwe staat: Oude Leemkolk, Nieuwe Leemkolk en Lage Leemkolk. Op zijn minst zou ik toch moeten zien uit te vinden op wélke Leemkolk de gelijknamige familie 'geboerd' had. Dat is uiteindelijk gelukt. Inmiddels bleken er niet alleen verschillende hoeven land Leemkolk te heten, maar werd er ook gestuit op verschillende families Van de Leemkolk, welke onderling waarschijnlijk niet verwant zijn! Al met al werd de voorbereiding van wat een 'eenvoudig' artikel-tje had moeten worden een boeiend gebeuren. Ik hoop dat het verslag van de naspeuringen met evenveel plezier door de bewoners van het Krommerijng gebied wordt gelezen als waarmee dat onderzoek door mij is verricht. Het land de Leemkolk, in de lus van de Kromme Rijn, ligt er nog altijd, evenals enkele boerderijen. Moge deze verkenning van het verleden er toe bijdragen dat we ons inzetten voor het behoud van het landschap nu!

2. Naam en plaats

Het is nauwelijks voor te stellen dat de huidige Kromme Rijn vóór de 11e eeuw een belangrijke scheepvaart-route is geweest. Dekker (1) heeft aangetoond hoe na het afdammen van de Rijn bij Wijk bij Duurstede er een zekere stabilisatie optrad in het beddingspatroon van de Kromme Rijn, dat tot dan toe vrij grillig moet zijn geweest. Dit moet tegen het einde van de 11e eeuw gebeurd zijn en voordien zal er van vaste bebouwing en bewoning van land in de onmiddellijke omgeving weinig sprake zijn geweest. Toen echter de rivier in wat rustiger banen was geleid, moet met de bewerking van het vruchtbare land aan de oevers een begin zijn gemaakt. Iets eerder of tegelijkertijd met het ontsluiten van de achtergelegen moeras- of broeklanden werden ook de vele uiterwaarden in bezit of gebruik

genomen, vooral vanwege de vruchtbare kleigronden die nu niet meer elk moment onder water kwamen te staan. Wie op de kaart de stroom van de rivier van Wijk naar Utrecht volgt, ontdekt de Noorderwaard, de Steniswaard, de Bloemenwaard, de Ossewaard, Beverwaard, Ameliswaard en Maarschalkerwaard. Al deze weerden zijn stuk voor stuk tot (soms ver) in de middeleeuwen terug te vinden en eigenlijk hoort in dit rijtje ook de Leemkolk thuis. De bodemkaart van het Krommerijgebied (2) geeft voor de Leemkolk te zien: ten dele bruine zware klei (waar de steenbakkerij gevestigd was!), maar merendeels: kalkhoudende grond, bestaande uit zware zavel (=klei met 60%-80% zand) en lichte klei (net als overigens de hierboven genoemde (uiter)waarden). Aangezien leem bestaat uit zand met wat kalk en klei, lijkt hiermee het eerste deel van de naam Leemkolk verklaard. Het woordje 'kolk', put of diepte, schijnt etymologisch verwant te zijn met 'kuil', dat holte of uitholling betekent, maar ook: welving. Misschien duidt 'kolk' in Leemkolk dan ook op de grote slinger (meander) die de rivier hier maakt. De grens tussen de gerechten Cothen en Werkhoven liep min of meer dwars door de Leemkolk langs het huidige Molenspoor; westwaarts strekte zich de gemeente Werkhoven uit, oostwaarts de gemeente Cothen met de Ossewaard, in het noorden lagen Sterkenburg en Hardenbroek, in het zuidwesten liggen Pappelenbuurt en Tuurdijk. Het is mij niet duidelijk geworden waarom voor de grens tussen Cothen en Werkhoven niet de natuurlijke loop van de Rijn werd genomen. Men hield ook de hand aan die grens: op de kaart (afbeelding 3) is duidelijk te zien hoe de boerderij de Leemkolk, B1, in het Cothense deel ligt. Men vindt de bewoner Adriaen Dirckx in de omslagen voor het huisgeld uit 1517 en 1525 dan ook onder Cothen (3) vermeld. Men ziet op de kaart ook dat de typische ontginningspercelering die zo karakteristiek is voor Langbroek, Hardenbroek en Sterkenburg, op de Leemkolk ontbreekt. In de onmiddellijke nabijheid van de Leemkolk ligt het kasveel Hardenbroek en iets verder weg

Afb. 1.: Kasteel Hardenbroek. Tekening naar R.Roghman door L.P. Serrurier. Ca.1730.
Topografische Atlas Rijks Archief Utrecht, inv.nr. Muller 1455.

kasteel Sterkenburg (afbeelding 1 en 2). Beide kastelen en hun bewoners zullen in de vroegste geschiedenis van de Leemkolk een belangrijke rol hebben gespeeld, al is daar weinig concreets over bekend. De Leemkolk vormt een aaneengesloten complex bouwlanden van minstens zeven hoeven land (=112 morgen, ruim 95 hectare) die elk - soms in paren van twee - in leen werden gehouden door de Bisschop van Utrecht. Bij de vroegste vermelding spreekt ridder Gijsbert van Sterkenburg nog van 'minen twee hoeven lants gelegen tot Leemcolc', maar als de administratie van de lenen van de bisschop begint (1394) is de heer van Sterkenburg nog leenheer van één hoeve en onder de leenmannen zoekt men de namen Hardenbroek en Sterkenburg verreefs. Aan het eind van de 18e eeuw evenwel is de

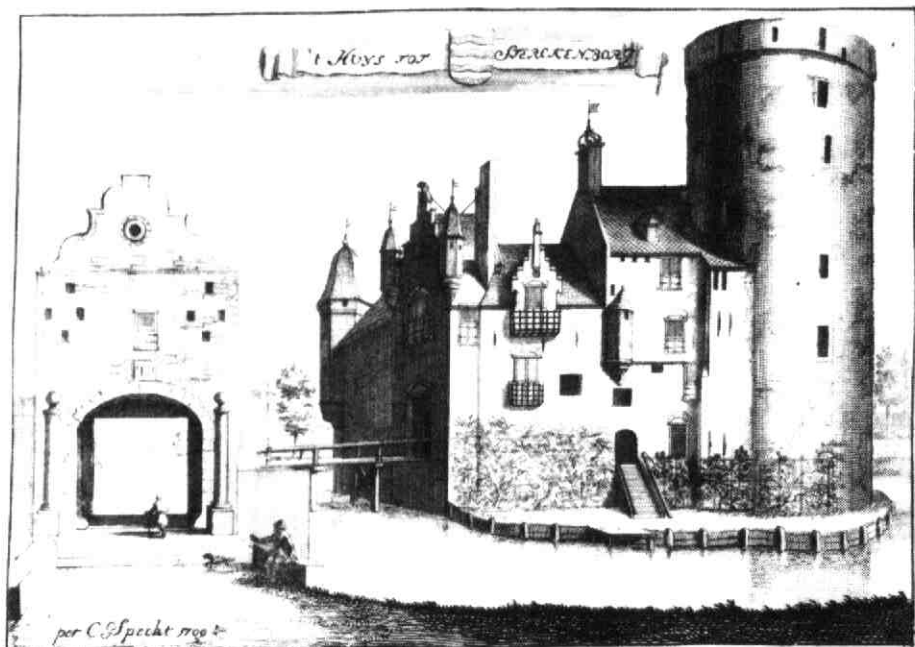
situatie radicaal gewijzigd: de heer van Hardenbroek heeft vier van de zeven hoeven in bezit, de heer van Sterkenburg de overige drie!

Tot slot wijs ik nog op het maart 1982 verschenen artikel 'Een Romeins grafmonument te Werkhoven?' in Tussen Rijn en Lek en met name op het kaartje van het waarschijnlijke vondstgebied (blz.52). De vondsten zijn wellicht in de onmiddellijke nabijheid van de Leemkolk gedaan en wijzen in de richting van bewoning al in de romeinse tijd.

3. Vroegste vermelding en eigendomsverhoudingen

De vroegste vermelding van de Leemkolk vond ik in

Afb. 2.: Kasteel Sterkenburg. Kopergravure door I. van Vianen met adres van C. Specht, 1697-1701. Topografische Atlas Rijks Archief Utrecht, inv.nr. Muller 1120-6.

1357, toen heer Gijsbert van Sterkenburg, ridder, aan heer Gijsbert van Hardenbroek, ridder, 12 pond en 10 schelling jaarlijks erfelijk gaf, uit zijn twee hoeven land gelegen te Leemkolk (4). Daarna komen we de Leemkolk weer tegen in de oudste lijst der leenmannen van het Sticht, daterend van ca. 1382 (5). Hier vinden we beleend: Wouter Koevoet Woutersss met twee hoeven 'op Leemcolke to Werkonden' en heer Gijsbert van Sterkenburg met één hoeve 'op Leemcolc'. Verder houdt heer Splinter van Loenersloot 'dat dagelix gherechte van Leemcolke'. Dit laatste is interessant. Het betekent immers dat de lage rechtsmacht - bestaande uit berechting van de kleine 'dagelijkse' strafbare feiten - voor wat betreft de Leemkolk in aparte handen was en wel als leen van de bisschop. De leenman kon óf zelf de rechtsmacht uitoefenen óf daartoe een schout aanstellen. Er zijn in het Krommerijngebied meerdere van zulke miniatuur-gerechten of -heerlijkheden bekend: Dekker beschreef het goed 'ter Hulle' onder Bunnik (6). De Monté Ver Loren, in zijn 'Rechterlijke organisatie in het gebied van den Krommen Rijn' (7), noemt de Leemkolk onder Werkhoven niet. Het is twijfelachtig of deze rechtsmacht in de 15e eeuw nog apart van Werkhoven is uitgeoefend; misschien was dit in de 14e en 15e eeuw anders, maar dat laat zich door gebrek aan bronnen niet aantonen. In 1406 (8) werd Elsbeen van Loenersloot beleend door de Bisschop met drie hoeven land 'up Leemkolke mit gericht, tyns en teenden' onder vermelding dat Zweder van Oudaan op zijn beurt weer één van de vele hoeven in leen houdt van Elsbeen. Deze Elsbeen, gehuwd met heer Willem van Ysendoorn, was de dochter van heer Splinter en zag zich door financiële moeilijkheden genoodzaakt veel van haar leengoederen te vervreemden (9). Mogelijk om die reden wordt al in 1408 Gijsbert Claess van Raephorst

Afb. 3.: Kaart van het gebied 'de Leemkolk' en de Ossewaard in Werkhoven en Cothen (de nummers A 1, A 2, B 1, B 2 en C korresponderen met de bespreking van de hoeven op Leemkolk in hoofdstuk 4; de plaats van de boerderijen is met ● aangegeven).

beleend met 'twee hoeven lants mit all horen toebehoren gelegen in den kerspel van Werkonden op Leemkolcke tusschen lande Ghijsberts van Hardenbroec ende Johans van Wolfrem, aen die een syde tot Langebroec waert ende andie ander syde Sweder van Oudaen'. Van het dagelijks gerecht van de Leemkolk is vanaf die tijd niet expliciet sprake meer, terwijl ook de hoeve die Sweder van Oudaen van Elsbeen hield in de bisschoppelijke leenregisters niet meer voorkomt. De geschiedenis van deze laatste hoeve is overigens uit allerlei bronnen wel te reconstrueren. Zoals hieronder zal blijken, maakte hij tot in de 18e eeuw deel uit van het leenhof Loenersloot. Er is overigens nóg een hoeve leengoed die niet in de registers van de bisschop voorkomt en dat is de hoeve geheten 'de helft van het goed Leemkolk'. Deze was leenroerig aan Sterkenburg en volgens het leenregister van dat huis ook aldaar gelegen (10).

Als de geregelde administratie van de lenen van de bisschop rond 1400 begint, vinden wij daarin 5 hoeven op de Leemkolk: één hoeve is leenroerig aan Loenersloot en één aan Sterkenburg, zodat het gehele complex zeven hoeven moet hebben omvat. Het is een aantrekkelijke gedachte dat 'de Leemkolk' oorspronkelijk één ongescheiden bezit is geweest van de bisschop, maar dat zijn leenheerschap problemen opriep, vooral voor de wereldlijke heren die op een steenworp afstand hun versterkingen bewoonden. Voor de eenheid van dit bezit pleit dat er sprake is van 'dagelijks gerecht' en van het konsekvent vasthouden aan de benaming Leemkolk voor alle zeven hoeven. Bovendien is de Leemkolk wat grootte en vruchtbaarheid betreft goed vergelijkbaar met bv. Maarschalkerveerd (112 morgen), Oud Amelisseweerd (129 morgen), Scherpenborch (94 morgen) en de Ossewaard (ca. 100 morgen). Het verschil is dat deze complexen in handen kwamen van kapittelkerken of kloosters (resp. tweemaal Oud Munster, Vrouwenklooster en Dom), terwijl de Leemkolk door de bisschop in leen werd uitgegeven aan verschillende personen, waardoor een zekere versnippering optrad. Overigens zal bestudering van de opeenvolgende beleningen soms een hiaat

van vele jaren te zien geven, waaruit moge blijken dat leengoederen langzaam maar zeker als eigendom werden beschouwd. Het 'bezit' van de bisschop en later van de Staten van Utrecht werd een formele zaak en blijkens de stand van zaken rond 1800 hebben de 'wereldlijke heren die op een steenworp afstand hun versterkingen bewoonden' uiteindelijk aan het langste eind getrokken...

Tenslotte nog één vermelding van vóór 1400. In het oudste Judiciaal van de bisschop (11) komt op een los vel, daterend van ca. 1398, de volgende inschrijving voor:

'Johan van Oemeren is gheeyghent tot behoef heren Louysen van der Empel aen alle ghoets dat Elyaes Stultinc ende zijn broeders hebben op Leemcolc inden gherechte van Werconden ende an lxvi capoenen die Elyaes ende zijn broeders voerscreven sculdich zinn van versenen pacht van den lande op Leemcolc' etc.

Na alle geestelijke en wereldlijke heren die in relatie tot de Leemkolk genoemd moesten worden, eindelijk een paar 'gewone' mensen: Elyaes Stultinc en zijn broers. Zij behoren tot de oudste ons bekende bewoners van de Leemkolk; zij boerden blijkens het bovenstaande niet altijd even gelukkig, maar nadat Elias Stulting (waarschijnlijk dezelfde als bovenstaande) in 1416 in het bezit was gekomen van het grootste deel van 2 hoeven op Leemkolk, zouden beide hoeven tot 1663 in bezit van zijn nakomelingen blijven.

4. De zeven hoeven op Leemkolk

Het is een gelukkige omstandigheid, dat de landerijen behorend tot het goed de Leemkolk voor het merendeel bestonden uit leengoed van de bisschop van Utrecht. De administratie van deze leengoederen is in de vorm van leenregisters bewaard gebleven sedert 1394 in een ononderbroken reeks tot de opheffing van het leenstelsel aan het eind van de 18e eeuw. Van het rechterlijk archief van Werkhoven, waaronder de Leemkolk ressorteerde, is van vóór 1811 nagenoeg niets bewaard gebleven. Voor

kennis van Werkhovense geslachten en verhoudingen is men dus geheel en al op secundaire bronnen aangewezen. Leenregisters alsmede de administratie van kerkelijke goederen nemen in die bronnen een voorname plaats in.

Er is al op gewezen dat bezitters van leengoederen zich in de loop der tijden meer en meer als eigenaar gingen voelen en gedragen. Deze ontwikkeling was feitelijk aan het begin van de 15e eeuw al merkbaar en werd door een aantal factoren in de hand gewerkt. Men betaalde geen jaarlijkse pacht, huur of thins, doch slechts een bepaald bedrag wanneer het leen van de ene persoon op de ander overging; er waren bepaalde regels volgens welke lenen vererfd en men kon een leen ook verkopen mits de nieuwe leenman zich maar bij de leenheer meldde. Van de oorspronkelijke opzet was weinig meer over. Aanvankelijk immers was de relatie leenheer-leenman gekenmerkt door een wederzijdse afhankelijkheid. De leenheer gaf goederen in leen aan mensen die zich daarvoor verplichtten hem - de leenheer - bij te staan in geval van nood met manschappen, wapens of andere diensten. Omgekeerd stonden de leenmannen op hun beurt onder een zekere bescherming van de kant van de leenheer. Bij overgang van een leen (vererving, verkoop) moest de nieuwe 'eigenaar' "hulde en manschap" doen aan de leenheer door het betalen van een zgn. 'heergewaad'. Zo'n heergewaad was oorspronkelijk een krijgsuitrusting voor de heer of diens dienaren, later werd dat bijvoorbeeld een rode sperwer, één of meer kapoenen of andere dieren en vruchten van het land. Wanneer het doen van hulde en manschap werd verzuimd, ontstond een soort eigendomsvacuum waarbij de leenheer het land aan zich kon trekken en zijn leenman van het goed vervallen verklaren. De leenheer kon echter bij zo'n 'verzuimd' leen ook zijn hand over z'n hart strijken en alsnog tot belening overgaan. Dat laatste gebeurde bv. in 1605 door de heer van Sterkenburg ten aanzien van Henrick van Baecx, wiens vader Maximiliaan nooit beleend was geweest vanwege moeilijkheden met de leenheer (zie onder, A2). Van de twee hoeven van de familie Stulting is tussen 1672 en 1769 geen belening ingeschreven (zie onder, C.); in het

laatste jaar wordt Aagje Hop beleend onder vermelding van 'met versuym'.

In de 15e en 16e eeuw zijn veel leenmannen in het Krommerijgebied leden van adellijke families of van patriciërsgeslachten uit Utrecht. Zij woonden veelal niet op de door hen in leen gehouden landerijen, maar verhuurden of verpachtten ze. Zo is het ook bij de Leemkolk geweest: leenman waren o.a. leden van de families Van Raaphorst en Van Baeckx, bewoners van de hoeven waren anderen: autochtone boeren die het land bewerkten (12). Een uitzondering wordt gevormd door de familie Stulting, waarvan de leden én leenman én gebruiker waren en die bovendien openbare functies in het dorpsleven te Werkhoven vervulden. Zo was Eelghis Stultinck aan het begin van de 16e eeuw schout van Werkhoven (zie hoofdstuk 5).

Onderstaand nu de lotgevallen van de verschillende hoeven op de Leemkolk zoals deze uit de leenregisters gereconstrueerd konden worden. De lenen van de bisschop over de periode 1394-1581 zijn voor wat de Leemkolk betreft alle te vinden in het 'Repertorium op de Stichtse Leenprotocollen' van de hand van A. Johanna Maris. Ik geef ze hier verkort en zonder verdere bronvermelding weer. Voor de periode 1581-1795 heb ik uitsluitend gebruik gemaakt van repertoria op de jongere leenregisters (13) en van sommige met name genoemde andere bronnen. De zo verkregen gegevens vergelijk ik aan het eind telkens met gegevens uit een heel andere bron: de 15e-, 16e- en 17e-eeuwse belastingkohieren over Werkhoven. Daar vindt men immers naast de eigenaren van alle percelen land ook de gebruikers (veelal) vermeld. Voor Werkhoven zijn lijsten beschikbaar uit 1470, 1536, 1600 en 1685 (14); die van 1434/6 is geschonden.

A. Twee hoeven leengoed (één van de bisschop en één van Sterkenburg) samen 32 morgen geheten het goed de Leemkolk

ws.

1357 Gijsbert van Sterkenburg, ridder, geeft 12 pond
10 schellingen jaarlijks uit zijn twee hoeven
land gelegen tot Leemkolk

1. het leen van de Bisschop (Maris nr.453), omschreven
als:

'een hoeve lants gelegen op Leemkolk inden kerspel
van Werconden' (1400)

'een hove lants geheiten die Leemkollic' (1437)

'die helffte van de guede geheiten die Leemkolck
gelegen in den kerspel van Warcoude' (1503)

.... Eerst van Steenre (na Gijsbert van Sterkenburg,
ca. 1382?)

1400 Herman van Steenre na dode van zijn vader Eerst

1437 Frederik van Steenre na dode van zijn vader Herman

1463 Adelyse Frederiksd. van Steenre, gehuwd met
Claes Vyge

1483 Margriet Claadr Vyge, dan gehuwd met Henrick van
Baecx

1518 Francisca Valckener, gehuwd met Henrick van Baecxen

1559 Henrick van Baecx, na dode van zijn moeder Francisca

1599 Maximiliaan van Naecx na dode van Henrick zijn vader

1620 Jhr. Frederick van Baexen na dode van Jhr. Henrick
zijn vader die leenvolger was van Jhr. Maximiliaan
zijn vader

1738 Jhr. Wynand Jan van Renesse, heer van Zuyleveld, na
dode van Jhr. Frederik van Baexen zijn overgroot-
vaders broeder zaliger, met verzuim

1762 Jhr. Reynoud Abraham van Renesse heer van ter
Aa, na overlijden in ingevolge testament van
Jhr. Wijnand Jan van Renesse zijn broer

1777 Jhr. Diderik Jacob baron van Reede, na over-
lijden van Jhr. Reinoud Abraham van Renesse,
zijn oom

1781 Mr. Jan André van Westrenen na opdracht van Jhr.
Diderik Jacob baron van Reede

1791 Mr. Jan Jacob van Westrenen, heer van Sterkenburg,
na overlijden van zijn vader Mr. Jan André

1794 heer Arnoud Jan van Westrenen na overlijden van zijn vader, bij scheiding

2. het leen van Sterkenburg (15), omschreven als:
'een hoeve in Sterkenburg, Oost mijn gerecht van Sterkenburg, Zuid Jfr Francisca Valckeners erfgr. met een hoeve leen van de heer van Utrecht (= dus A1), West de Rijn, Noord een gemeenen wech' (1559)
'een hoeve uyt de hofstede genaempt Leemkolck int gerecht Werckhoven' (1693)

(1495) Henrick van Baexen als gehuwd Margarete Vygen (16)

.... Francisca Valckeners

1559 Henrick van Baeckx, na dode van zijn moeder Francisca

1592 dezelfde belast deze hoeve met f.2600,- tbv. Gelis Daemss. van Schayck, brouwer te Utrecht

1605 Jhr. Henrick van Baeckx, oudste zoon van Jhr. Maximiliaan zaliger zoals zijn grootvader Henric in 1559 ontving. Maximiliaan was niet beleend 'overmits verscheyden onbehoorlicken zaecken die gepasseerd waren tusschen den voorss. Jo: Henrick van Baeckxen zijnen vader' en de leenheer

1606 Jhr. Jacob van Baeckx, onmondig, na dode van Jhr. Henrick zijn vader; hij krijgt 1648 octrooi om testamentair over de hoeve te beschikken

1663 Jhr. Henrick Frederick van Baeckx, na overlijden van zijn vader Jacob; onmondig, met zijn moeder Vrouwe Adriana van Aesswijn weduwe van voornoemde Jacob

1697 heer Wynandt van Renesse, heer tot Wulph als voogd van zijn innocente zwager Maximiliaan van Baexen

1712 Maximiliaan Jacob van Renesse, heer van ter Aa, oudste zoon van Vrouwe Johanna Maria van Baexen, vrouwe van Holthuys, na overlijden van Jhr. Maximiliaan haar broeder, 'na remissie van het verzuim' (belening geschiedt t.b.v. zijn moeder)

Het leenregister van Sterkenburg beslaat de jaren 1538 tot 1714 zodat latere beleningen niet gevonden kunnen worden. Wellicht is in het notarieel archief van de stad Utrecht meer te vinden (het transport van Van Reede op Van Westrenen liep via notaris Koppen te Utrecht, 19/2 1781). Uit de beide reeksen beleningen blijkt wel dat beide hoeven, tezamen vormend 'het goed de Leemkolk' waarschijnlijk gedurende vier eeuwen in één familie zijn geweest. Op de kaart (afb.3) is te zien dat zij precies de grens vormen van het gerecht Sterkenburg, naar de Kromme Rijn toe. Het zijn dus ongetwijfeld de twee hoeven waarvan Gijsbert van Sterkenburg in 1357 zei 'mijn twe hoeven lants gelegen tot Leemcolc'. In de registers van Oudschildgeld en Morgengeld worden zij ook altijd samen genoemd:

1470	Johanna Frederickxweduwe van Steenre 32 morgen	bruikt <u>Jan de Ruese</u> ten- halven; solvit (=betaalt) Johanna 16 m en Jan de Ruese 16 m
1536	Juffrou van Baeckx 32 morgen	gebruikt <u>zelf</u>
1600	Jhr. Maximiliaan van Baeckx 32 morgen	gebruikt <u>Adriaen Daemen</u>
1685	de heer van Oudenpoll 32 morgen	gebruikt <u>Thomas van Rijn</u>

Bij dit goed dat thans dus de 'lage Leemkolk' heet, is in de opeenvolgende gebruikers (nog) geen samenhangende lijn te ontdekken. Leden van de families De Reus en Van Rijn komen overigens sedert de tweede helft van de 14e eeuw in Odijk en Werkhoven regelmatig voor.

B. Drie hoeven leengoed op Leemkolk (in 1406 van de bisschop; 1408 twee van de bisschop, één van Loenersloot)

ws.ca.

- 1382 'her Splinter van Loenresloot hout dat dagelij
gherechte van Leemcolke' (geen aantal hoeven
genoemd)
- 1406 Elsbeen van Loenersloot 'up Leemkolke drie
hoeven lants mit gericht, tyns ende teenden,
dair Zweder van Oudaen voirt een hoeve aff
helt'

1. het leen van de bisschop (Maris nr.454), omschre-
ven als:

'twe hoeven lants mit all horen toebehoeren gelegen
inden kerspel van Werkonden op Leemkolcke tusschen
lande Ghysberts van Hardenbroec ende an die
ander syde Sweder van Oudaen' (1408)

- 1408 Gijsbert Claesz van Raaphorst na opdracht door
Elsbeen van Loenersloot, vrouwe van Ysendoorn,
met heer Willem van Ysendoorn haar echtgenoot
- 1434 Johan van Raaphorst, na opdracht door zijn
vader Gijsbert
- 1460 Folpert van Raaphorst, na dode van zijn vader
Johan
- 1467 Johan van Raaphorst, onmondig, na dode van zijn
vader Folpert; voor hem doet 'hulde' Jonge
Werner Kraen zijn neef
- 1531 Gerrit van Raephorst, na dode van zijn vader
Johan
- 1552 Cornelis van Raaphorst na opdracht door zijn
vader Gerrit
- 1558 Josina van Raaphorst na dode haars vaders Cornelis
- 1585 Jfr. Elisabeth van Raaphorst, weduwe van Jhr.
Willem van Camons na overlijden van Jfr. Josina
haar zuster
- 1611 Jhr. Adriaan van Camons na overlijden van zijn
moeder jfr. El.
- 1659 Jhr. Willem Adriaan van Camons na dode van Jhr.
Adriaan zijn grootvader
- 1671 Jhr. Johan Jurriaan van Bronkhorst uit naam van
zijn vrouw Christina Cornelia van Camont, na

- overlijden van haar broeder Jhr. Willem Adriaan van Camont. Het goed wordt dezelfde dag belast met f.4000,- t.b.v. Anthonis van Voorst.
- 1685 Marten van Voorst na opdracht van de kinderen en erfg. van Anthonis Gijsbertss van Sterkenburg (verschrijving voor Van Voorst?)
- 1700 Gielis Gerard de Stier, heer van Nyeland als getr. Isabella Christina van Voorst, bij scheiding uit de boedel van heer Johan Jurriaan van Bronkhorst
- 1723 Vrouwe Isabella Christina van Voorst wed. van heer Gillis Gerard de Stier, waarna dezelfde dag opdracht voor heer Arnoud Leonard de Theux
- 1725 13/8 laatste leenbrief geroyeerd
- 1725 19/19 de heer Frederik Willem van Diest na opdracht van Vrouwe Isabella voornoemd
- 1728 de heer Hendrik van Lit de Jeude ten behoeve van de erven van de heer Fred. Willem van Diest
- 1763 Herman Frederik Richard Lijnslager, als naaste fidei-commissaire erfgenaam van Vrouwe Anna Juliana van Diest, in leven Vrouwe van den huise van Doorn, douarière wijlen heer Arend Carel baron van Hamersteyn; uyt cragt van testament (23/4 1718) van heer Frederik Willem van Diest en Vrouwe Anna van Goor in leven echtelieden opden huise van Doorn gepasseerd
- 1796 Mr. Jacob Adriaan van den Heuvel in qualiteit als erfgenaam onder beneficie van inventaris van Herman Frederik Richard Lijnslager
- 1808 mei 30 (17) voor het gerecht van Cothen transporter de kinderen en erven van zaliger Mr. Jacob Adriaan van den Heuvel en Henrietta Adriana Wttewaall op heer Gijsbert Carel Duco van Hardenbroek heer van Hardenbroek de hofstede genaamd de Leemkolk gelegen te Cothen, groot 6 morgen str. van land van de heer can Ha tot land van de heer van Sterkenburg, Oost DOM, West Mr. Aarnoud Jan van Westrenen met nog 32 morgen bouw- en weiland gelegen onder Werkhoven, tesamen voor f.18.000,-

Ook deze beide hoeven worden in de 15e- en 16e-eeuwse belastingkohieren telkens samen vermeld. De zes morgen in Cothen welke in 1808 met de twee hoeven worden verkocht aan de heer van Hardenbroek, horen vanouds bij déze boerderij de Leemkolk; op de kaart is te zien dat hier het huis stond. De posten betreffende 6 morgen in de kohieren van Cothen zijn de jaren door geheel gelijk aan die over de 32 morgen in Werkhoven, zodat het beeld wordt:

1434/6	Gijsbert van Raaphorst 6 morgen in Co	bet. <u>Erst Jansz</u> ellic 5 cromstert
1470	Jan van Raaphorst 6 Co en 32 Wh	bet. <u>Jan Eerstenss</u> 32 en 6 st
1501/11	.....	<u>Adriaan Dirckx</u> gebruikt 2 hoeven in Werkhoven en 6 morgen in Cothen
1536	Jan van Raaphorst 2 hoeven in Wh; Gerrit van Raephorst 6 morgen in Cothen	in beide gevallen gebruikt <u>Adriaan Dirx</u>
1600	Wed. van Adriaan de Wael 2 hoeven in Wh en Jfr van Raaphorst Vianen 6 morgen te Cothen	gebruikt in beide gevallen <u>Dirck Eelgisz/</u> <u>Ellesz</u> te Cothen
1685	de heer van Vueren (= Voorst?) 32 mor- gen te Wh en dhr Camonts 6 morgen te Cothen	gebruikt <u>Jan Cornelisz</u> <u>Holl</u> geen gebruiker genoemd

Men zie voor de verwantschap van de opeenvolgende gebruikers sedert 1500; hoofdstuk 5, de familie van de Leemkolk. Dit is dus de boerderij de Leemkolk en de

gelijknamige familie waartoe ik had gedacht mij te kunnen beperken.

ad 4.B.1.

Na afsluiting van het artikel werd tijdens de vakantieperiode nog één belangrijke ontdekking en aanvulling gedaan in het Archief van de Heren en Graven van Culemborg (inv.nr.1787 fol 64 verso e.v.) alwaar de huwelijksvoorwaarden staan beschreven van Johan van Raaphorst en juffrouw Maergriet, natuurlijke zuster tot Culemborch d.d. 27 oktober 1482.

Johan geeft 'Inden yrsten den Leemkolck gelegen tot Koeten den nu ter tyt bruyct Henric van Waelenburch jairlicx voir tsestich alde francr.scilde ende een oirt vijfendetwintich cappoen, een scepel witter ende een scepel grauer erwitten, des Paisschens een lam ende voirt een ton appellen' en nog andere goederen.

We kennen dus nu een gebruiker tussen Jan Eernstens en Adriaen Dirckx alsmede de 15e-eeuwse pachtvoorwaarden betreffende dit goed 'de Leemkolck'.

2. het leen behorend onder het huis Loenersloot, groot 1 hoeve, omschreven als:
'een hoeve (uit) drie hoeven up Leemkolke' (1406)
'een hoeve in Werconden op die Leemkolck' (1450)
tweemaal 'een halve hoeve genaemd de Leemkolk' (1620)
'de Hofsté van Ouds genaemd de Leemkolck' (1722, zie afbeelding 4)

Ook bij dit leen hoorden vanouds enkele andere stukken land die samen met deze hoeve een redelijke (boeren) bedrijfsvoering mogelijk maakten: enkele stroken land in het (latere) gerecht Hardenbroek, waarvan één precies op de grens met Sterkenburg langs de Zuwe. De 12 morgen, bij de verkoop in 1650 in de Vijfentwintig hoeven (= Hardenbroek) gelegen, waren erfpacht van Oud Munster en voorts waren er nog 2 morgen eigen goed (één van de hoekjes bij de punt?)

Bij gebreke van vroege leenregisters van het Huis

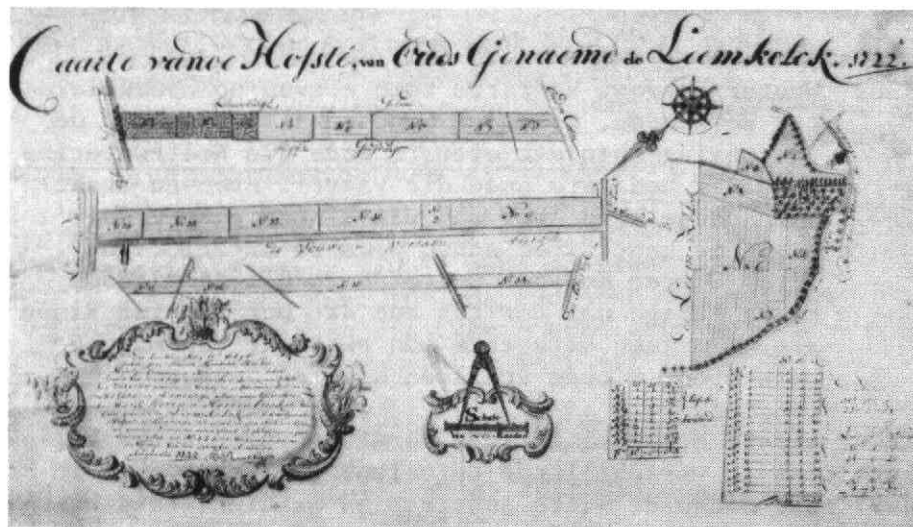
Loenersloot is de lijst van opeenvolgende eigenaren en gebruikers geheel gereconstrueerd met behulp van verschillende bronnen, met inbegrip van de belastingkohieren. Voor de genealogische samenhang van de gebruikers van deze hofstede tot ca. 1630 wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

- 1406 Zweder van Oudaen houdt een hoeve van Elsbeen van Loenersloot (18)
- 1429 Dirc van Oudaen na opdracht van Zweder van Oudaan zijn oom (19)
- 1434/6 Roeloff Henrickx gebruikt 12 morgen van Oud Munster in Langbroek
- 1443 Vrederic van Drakenborch als getr. Jfr Cornelia Dirck van Houdaensdr (20)
- 1450 Aernst van Drakenborch een hoeve 'in Werconden op die Leemkolck' na dode van Dirc van Oudaen zijn oudevader (21)
- 1463 Vrederick van Drakenborch (met lijftocht voor vrouw Jfr. Margriet) na opdracht door Erst van Drakenborch zijn broeder (22)
- 1470 Roeloff Henrickx gebruikt 12 m te Langbroek van Oudmunster en 16 morgen te Werkhoven van Frederick van Drakenborch
- 1473 heer Evert Zoudenbalch, proost van SServaas (voor wie hulde doet Gerrit Zoudenbalch zijn broer omdat hij geestelijke is) na opdracht door Vrederick van Drakenborch (23)
- 1484 Gerrit van Haerlem Claess na opdracht door her Evert Zoudenbalch, kanunnik en thesaurier van de Dom (24)
- .... Geerloff van Meaux van Vorskellair (zie onder 1536!)
- 1493 Korstken Roeloffs te Werkhoven verklaart schuldig te wezen Geerloff van Meaux van Vorskellair
- 1501/1511 Korsgen Roeloffs gebruikt 16 morgen te Werkhoven en 12 morgen te Langbroek
- 1504 Jfr Agniet Geerlofsdr van Vorskellaer, vrouw van Jan van Derthesen, 1/2 hoeve. Jfr Ermgaert Geerlofsdr van Vorskellaer, vrouw van Jan van Vliet,

- 1/2 hoeve, na opdracht door hun vader Geerlof van Vorrsselaer (25)
- 1536 Huybert van Vliet en Daniël van Derthesen (N.B. hun vaders waren elk met een dochter van Geerloff van Meaux van Vorrsselaer gehuwd! (26)) samen eigenaar van 16 morgen te Werkhoven. Gebruiker: Cornelis Corsgenss die in Langbroek 12 morgen erfpacht gebruikt
- 1600 de dochter van Jfr van Vliet eigenares van 8 morgen, andere helft eigendom van Eerst Jansz, die de hele hoeve gebruikt, evenals 12 morgen erfpacht van Oudmunster. (Erst Jansz is zoon van Jan Cornelis Corsgenss, zie hoofdstuk 5)
- 1618 Ernst Jansz transporteert de leenweer van 8 morgen gen. de Leemkolk te Werkhoven op heer Philips Jolijns (27); de laatste wordt 1620 beleend met de andere 8 morgen 'in cracht van brieven van decreet' (28)
- 1625 Ernst Jansz wonend te Werkhoven machtigt iemand in verband met huercedul van heer Philips Jolijns kanunnik Spieter van 36 morgen land, nl. 12 morgen in Langbroek bij Sterkenburg en 24 morgen in Werkhoven onder den Ossenweert, genaempt den Leemkolck (29)
- 1630 Philips Kermans beleend met tweemaal een halve hoeve door Loenersloot, krachtens testament van heer Ph. Jolijns (het hele goed samen 36 morgen groot 'also die Cors Janss in hure heeft' (30)
- 1643 Mr. Johan Lap van Waveren beleend als voogd van Jfr. Emmerentiana Karmans, in cracht van testament van Philips Karmans (31)
- 1647 Thonis Jan Thymenss huurt van Jfr. Emmerentiana Karmans 36 morgen als voren, voor jaarlijks 328 gulden (32)
- 1650 Kwitantie van ontvangen 40e penning van: twee halve hoeven leengoed van Loenersloot genaamd de Leemkolk en 6 morgen eigen goed te Werkhoven en 12 morgen in Nederlangbroek in 25 hoeven, bij Sterkenburg ook eigen goed, gekocht door Jhr. Andries van Panhuys van Jfr. Emmerantiana

- Karremans voor f.3737,- en 10 stuivers (33)
- 1683 Jfr. Elisabeth van Panhuys enige dochter van Jhr. Johan Andries van Panhuys zaliger, beleend door Loenersloot (34)
- 1685 Andries van Panhuys' erfgenamen eigenaren van 16 morgen in Werkhoven, gebruiker Volkert Volkertsz; Elisabeth van Panhuys eigenares van 12 morgen in Hardenbroek (geen gebruiker genoemd)
- 1708 Johan Frederik Mamuchet van Houdringe als oudste neef en successeur van Jfr. Elisabeth van Panhuys, ontvangt de leenweer van 1/2 hoeve te Werkhoven genaamd de Leemkolk, waarvan de andere helft ook van Loenersloot gehouden wordt (35)
- 1721 Johan Frederik Mamuchet van Houdringe, enige zoon van de voorgaande, na overlijden van zijn vader (36) idem. Voor deze gelegenheid werd ongetwijfeld de kaart getekend welke gedateerd is 1722 en thans berust op kasteel Hardenbroek (zie afb.4)

Afb. 4.: 'Caarte vande Hofsté van ouds genaemd de Leemkolck. 1722'. Topografische Atlas Rijks Archief Utrecht, Archief Van Hardenbroek, Negatiefnr. VA 2990.

- 1742 Jan Jacob van Westrenen als gehuwd Johanna Catharina Mamuchet van Houdringe, beleend met tweemaal een halve hoeve, vanouds genaamd de Leemkolk (37)
- 1771 Mr. Jan André van Westrenen, heer van Sterkenburg, belaand met tweemaal een halve hoeve als voren (38)

Zo bezat bij het uitgaan van de 18e eeuw de heer van Sterkenburg niet alleen de van zijn kasteel uit gezien dichtstbijzijnde hoeve de Leemkolk, maar ook de verst afgelegene!

C. Twee hoeven leengoed op Leemkolk (van de bisschop, Maris nr.455), omschreven als:

' Twe hoeven lants gelegen tot Werkonde up Lemkolc dair baven naest gelant sijn heer Splinter van Loenresloot ende heer Gijsbert van Hardenbroec ende beneden heren Gijsberts erfgenamen van Sterkenborgh' (1394)

'twee hoeven lants inden kerspel van Werconden ende geheiten is die Leemkolck, daer boven naest gelant sijn Gijsbert van Hardenbroec ende beneden Herman van Steenre' (1434)

ws.ca.

- 1382 Wouter Koevoet Woutersss twee hoeven op Leemkolcke tot Werkonden, boven en beneden als 1394, met de toevoeging 'aen dat overste ende die Hoefwetering ende dat nederste ende die Vaert'. Erboven staat met andere hand 'her Jan van Rinensteyne ridder', en in de kant "Item adhuc plus in anterioribus". 'item Wouter Koevoet Wouterssoen blijft mijns heren ledige man ter tyt toe dat her Jan van Rinensteyne mijnen here enen man set, die van mijnen here houde 8 oude schilden sjaers' "vacat"

Na de eerste belening in 1394 wordt het goed aanvankelijk gesplitst in verschillende percelen: één hoeve gaat in 1407 naar Johan de Witte Andriess en na diens dood over

op Willem de Witte Andriess; een halve hoeve komt in 1412 op de gelijknamige zoon van de leenman van 1394. In de loop van 1415-1416 komt Elias Stulting in bezit van al deze percelen, uitgezonderd 4 morgen genomen uit de eerst-afgescheiden hoeve, waarmee Elias' dochter Hillegunt wordt beleend. Deze was gehuwd met Wouter van Catwijck en in 1435 gaat het na haar dood over op haar dochter Aleyd van Catwijck; tenslotte komt ook deze 4 morgen weer bij de familie Stulting wanneer Johan Eelghisz Stultinck er in 1518 mee wordt beleend na dode van zijn 'moei' (zij was een nicht van zijn vader) Aleit Woutersdr. van Catwijck en wel onder voorwaarde dat deze belening ongeldig zal zijn indien er iemand, die 'naerder queme in den bloede' tot het leengoed gerechtigd mocht zijn. Afgezien van de splitsingen begin 15e eeuw, ziet het beeld er als volgt uit:

1394 Johan van Wolferen (twee hoeven)

....

1415/1416 Elias Stulting ontving resp. 1/2 hoeve na opdracht van Johan van Wolferen, 1/2 hoeve na opdracht van Jonge Jan Sculting die als 'Johan van Wolferen de jonge' er in 1412 mee was beleend en 12 morgen na opdracht van Willam de Witte (zie boven)

1426 en 1434 Elias Stulting (ook Sculting) opnieuw beleend met twee hoeven min $\frac{1}{4}$ morgen

1451 Derck Elys Scultingeszoon beleend, met uitz. van 4 morgen als voren

1470 Elys Sculting na dode zijns vaders Deric met uitzondering als voren

1475 Elys Sculting lijftocht zijn vrouw Egeten Deric Vossendr met 14 oude schilden sjaars in dit goed en doet in 1486 opdracht van 10 oude schilden sjaars uit twee hoeven geheten die Leemkolk ten behoeve van Geerloff van Meus van Vorrsseler

1518 Johan Elys Schultingszoon na dode zijns vaders (twee hoeven)

1533 Elgis Janss Stultinck na dode zijns vaders. Deze

lijftocht zijn vrouw Anna Ghijsbert Janssdr in één van de twee hoeven in 1546 en vervolgens lijftocht hij in 1553 zijn (tweede) echtgenote Cornelia Aart Vereemsdr in vier morgen geheten den Leemkolck, terwijl hij tevens bepaalt dat 't kind bij deze vrouw na zijn dood één van beide hoeven zal erven en wel 'een manshoeft voor een vrouwenhoeft'

Zo vindt dan ook even een splitsing plaats na de dood van Eelghis Jansz Stultinck: de oudste zonen van 'beide bedden' worden elk met één hoeve beleend:

1583	Jan Eelgisz Stulting na dode van zijn vader, een hoeve	1583	Aert Eelgisz Stulting na dode van zijn vader, een hoeve
1604	Jan Cornelisz Stulting na opdracht van Jan Eelgisz Stulting zijn oom, een hoeve	1586	Cornelis Eelgisz Stulting na opdracht van Aert Eelghisz Stulting, een hoeve
1632	Reyer Adriaensz, na opdracht van Jan Cornelisz Stulting, een hoeve	1615	Reyer Adriaensz als gehuwd Anna Cornelis Eelghis Stulingsdochter, een hoeve
1659	Reyer Adriaensz en zijn vrouw Anna Cornelis Eelgisdr Stulting nemen een plecht van f.2500,- op deze twee hoeven t.b.v. Mr. Dirck de Goyer		
1663	Mr. Dirck de Goyer Dirckss na opdracht van Reyer Adriaensz c.s. twee hoeven		
1664	Mr. Rombout Mode als gehuwd Catharina de Goyer, na overlijden van haar vader Mr. Dirck de Goyer, beleend met twee hoeven		
1672	Dirk Mode na overlijden van Mr. Rombout Mode zijn vader beleend met <u>'twee hoeven samen nu 36 morgen gelegen aan de Crommen Rijn West de Crommen Rijn, Oost erven van de heer van Hardenbroek en Zuid de erfgenamen van de heer Camond'</u>		

....

- 1769 Aagje Hop weduwe en enige erfgename van Gerrit Meerman, met versuym
- 1769 Jan Adolph baron van Hardenbroek heer van Ha. na opdracht van Aagje Hop
- 1791 Jhr. Gijsbert Carel Duco baron van Hardenbroek na overlijden van zijn vader. Hij doet in 1796 alsdan meerderjarig, vernieuwing van de leeneed.

De belastingkohieren geven het volgende beeld:

- 1470 Elys Stultinck 32 morgen, betaalt zelf
- 1501 en 1511 Eelghis Dirckx aangeslagen voor o.a. 2 hoeven
- 1536 Hendrickge Jan Eelgis' weduwe bruikt 43 morgen 'heerlijk' goed (= leen) toekomend haar zoon
- 1600 Jan Eliss eigenaar en bruiker van 1 hoeve en 4 morgen heerlijk goed, bruiker van 1 hoeve van zijn broer Cornelis Ellis + nog 11 morgen
- 1685 eigenaar heer N.Meerman (zie boven 1769!), gebruiker de weduwe van Elias Reyersz van twee hoeven.
- Voor het genealogisch verband zie hoofdstuk 5.

5. Drie families op de Leemkolk

In het vorige hoofdstuk ontdekten we dat er waarschijnlijk vier boerderijen deel uit hebben gemaakt van het complex landerijen genaamd de Leemkolk: A, 1 en 2 - samen 32 morgen, misschien niet lange tijd door één familie continu bewoond en bebouwd; B 1, waarop de familie woonde die zich later Van de Leemkolk zou noemen; B 2, de ene hoeve van het huis Loenersloot welke samen met ander land tussen ca. 1470 en 1630 ogenschijnlijk door leden van een en dezelfde familie bebouwd werd en C, enkele honderden jaren in bezit en gebruik bij de familie Stulting en tenslotte, na ca. 1600, in gebruik bij een telg van de familie Van de Leemkolk (via een huwelijk met een dochter Stulting!).

Uit dit alles spreekt een zekere honkvastheid.

Huwelijkspartners werden niet altijd ver gezocht en niet zelden werd men er 'beter' van. Zo zien we halverwege de 17e eeuw drie leden van het geslacht Van de Leemkolk twee Leemkolk-boerderijen pachten en zowaar ook het grote complex bouwlanden van de Domproest in Cothen geheten de Ossewaard, samen zo'n 150 morgen land, praktisch aan elkaar gelegen. Hoe de lotgevallen van deze familie(s) vanaf het eind van de 17e eeuw zijn geweest, is door mij niet onderzocht maar zou interessant zijn om na te gaan.

Ik wil nu pogen een aantal gebruikers van Leemkolk-boerderijen in genealogisch verband te zetten tot ca. 1650/1700. Voor de geïnteresseerde onderzoeker moet het mogelijk zijn om vanuit het heden daarop aan te sluiten. Voor wat de jongste generaties betreft is dankbaar gebruik gemaakt van gegevens door de heer A.Pastors te Utrecht verzameld.

A. Van de Leemkolk

I. ADRIAEN DIRCKX, geboren ca. 1470, overleden na 1544 (39) tr.NN (misschien een dochter van Elys Stulting op de Leemkolk gezien de naam van hun zoon: Eelghis) gebruikt 1501-1536 twee hoeven in Werkhoven en 6 morgen in Cothen alles van de familie Van Raephorst (40). Zijn huis/boerderij stond waarschijnlijk in Cothen, daar betaalt Adriaan Dirckx in 1517 tenminste 3 gulden huisgeld en in 1525 wordt hij aldaar aangeslagen voor 1 1/4 huis (41). De zes morgen in Cothen was thinsland van de Dom (42) geheten 'dat groenjoure' of 'groenenvover' op de oudste thinslijst van 1499 staat Adriaans naam naast geschreven. Interessant is een vermelding in 1520 (43): Adriaen Maess te Bunnik, Gerrit Gijsbertss te Werkhoven, Dirck Adriaensz te Cothen en Gerrit Gijsbertss te Overlangbroek verklaren schuldig te wezen Jan van Raephorst 16 Rynse gulden en 50 goudgulden 'behoudelick dat Jan van Raephorst heur geven zell alle die beste op die Leemkolck wesende te mogen verkopen + twee morgen weyts'. Misschien is deze Dirck Adriaensz een vroeg gestorven oudste zoon van Adriaen Dirckx. Van

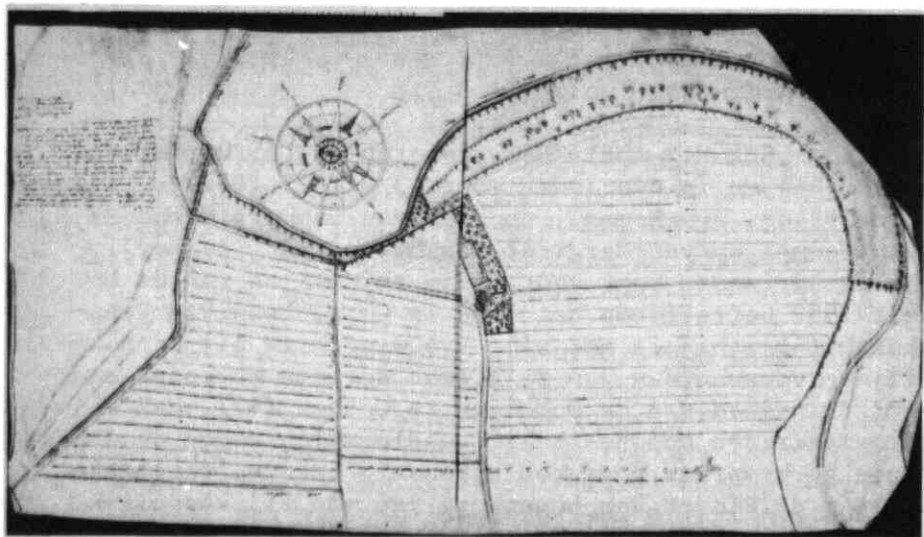
hem zijn twee zonen bekend:
Eelghis Adriaensz, volgt II A
Adriaen Ardiaensz, volgt II B

II A EELGHIS ADRIAENSZ, geboren ca. 1520, testeert 1610 (44) en is overleden vóór 13/2 1613 (45) tr. Anna Lambertsdr. van Bemmél, dochter van Lambert Goesens van Bemmél en van Margriet Jan Marcelisdr (de Roy). Jelis Adriaensz komt voor op de thinslijst van de Dom uit 1552 betreffende het land in Cothen van Van Raephorst (46); hij is met zijn vrouw getuige bij de huwelijkse voorwaarden van zijn zoon Adriaen en koopt een erf thinsgoed van de Domeinen te Cothen (47). Met zijn broer Adriaen opponeert hij enkele malen tegen de decretaale verkoop van goederen afkomstig van de 'failliete' Willem de Ridder van Lunenburg van wie zij kennelijk geld kregen (48). Hij en zijn vrouw pachten 2 1/2 morgen land onder Wijk bij Duurstede van de Calanders (49) en worden tot 1612 in rekeningen genoemd als wonende te Cothen. Blijkens akte van 1611 was hij in 1587 arbiter bij het magescheid van de kinderen van Jan Dirck de Cruyff en Joostgen Jacob Ghysbertsdr (50). Drie zonen bekend:

Adriaen Eelghisz volgt III A
Dirck Eelghisz en Dirck Eelghisz volgen III B en III C

II B ADRIAEN ADRIAENSZ; getuige bij de huwelijkse voorwaarden van zijn neef Adriaen Eelghisz in 1580 (51); met broer Eelghis crediteur van Willem de Ridder van Lunenburg in 1582, alsdan wonende te Werkhoven. Misschien identiek met Arien Ariensz die 1578 als gehuwd met de weduwe van Jan Cornelisz 22 morgen van de Dom pacht in Nijendijk genaamd Zeldenrijck off Caspergaw (52) (zie ook afbeelding 3). Verder van hem niets bekend.

III A ADRIAEN EELGHISZ geboren ca. 1550, tr. 1580 Aertge Reyersdr. Vinck (erf)dochter van Reyer Aertsz Vinck, bouwman op de Osseweerd te Cothen en diens tweede vrouw Marrichgen (53); als oudste zoon in tes-

Afb. 5.: Kaart van de Ossewaard onder Cothen, 1596.
Topografische Atlas Rijks Archief Utrecht, DOM 1801a.

tament van zijn vader vermeld in 1620 (54). Sedert 1580 boer op de Ossewaard te Cothen (ca. 100 morgen van de Domproost (55) (afbeelding 5). Volgens verklaringen in het onder te noemen proces dat zijn zoon Willem met de Domproost had over de opstallen op dit land, van dato 12/11 1631 (56) heeft hij 40 jaar daarvoor een nieuwe boomgaard bepoot en doen planten waar wel 14/15 bomen stonden en liet hij 20 jaar terug het 'vervallen schaepschot' vervangen door opnieuw een schuur te timmeren. Hij is overleden vóór 1622, wanneer zijn weduwe wordt genoemd (57). Interessant is de aanhef van de akte van huwelijksvoorwaarden (58):

" In manieren ende voorwaerden hiernaer beschreven sijn door tusschenspreecken van heer Johan Geritsz van Hoochblocklant, pastoor tot Coothen, Eelgis Adryaenssoon met Anna Lambertsdochter sijne huijsfrouwe, Adryaen Adryaenssoon, Jan de Cruyff, Eelgis Jansz ter Eenre, ende Merrichgien weduwe van za: Reyer Vinck, Cornelis Cornelissoo, Huych Adryaenssoon, Jan van

Schayck ende Dirck Roeloffsz den Ouden ter anderen syden vergaedert in den echten staet Adryaen Eelgissen ende Aertgien zal; Reyer Vinckendochter; des geeft Eelgis Adryaenz in rechte houwelycxen voorwaerden ende medegaven met Adryaen Eelgissoon sijn soon, eens de somme van ses hondert ende vijftich Carolus gulden in gereeeden gelde.." etc. (volgen bepalingen bij binnensjaars overlijden zonder 'echte geboorte' te hebben nagelaten en Adriaans verplichtingen t.a.v. zijn broeders en zusters na overlijden van zijn ouders) "Waer jegens Merrichgien weduwe van zaliger Reyer Vinck geeft in rechter houwelycxen voorwaerden ende medegaven met Aertgen haar dochter seecker huys, hoff, bouhuysen, wagen, ploech, alle peerden, hoornbeesten, schaepen ende verckens alsoo sij die selfde nue ter tijt is besittende mitsgaeders het coorn tgeene sij te velde gebrocht heeft oock meede all het coorn ende saeyt dat inde bergen ende schuer nue ter tijt leggende is..." etc. Volgen bepalingen als: Adriaen moet alle huur van landen van zijn schoonmoeder overnemen (van Dom en SJan te Utrecht) en Merrichgien zal mogen blijven wonen bij Adriaen en Aertge, 'sall die cost aldaer hebben' en Adriaen en Aertge 'worden gehouden tcamertgen besijden aen het huys met een schoorsteentgen op te maecken tot haerliedeygen costen'. Als Merrichgen het inwonen op wat voor manier ook beu is, heeft zij de vrijheid te vertrekken met behoud van een uitkering van 30 gulden jaarlijks, haar leven lang. Na nog enkele financiële regelingen eindigt het stuk: "Aldus gedaen ten huysen van Merrichgen Reyers opden lesten dach february anno xv^ctachtentich ende was ondertekent Otto de Bloijs de Treslong Steven van Haeften", blijkens de akte Domheeren.

Als kinderen zijn mij (totnogtoe) bekend:
Willem Adriaenz, volgt IV AA
Reijer Adriaenz, volgt IV AB

III B DIRCK EELGHISZ, geboren ca. 1550, overleden 1579 na manslag; tr. NN als zijn weduwe genoemd in 1581. In het testament van Eelgis Adriaenz van 1610 worden

zijn beide kinderen REYER en DIRCK genoemd - dezen zullen in plaats van hun overleden vader mee-delen. Ik vermoed dat zij naar elders zijn vertrokken, ben hen althans verder niet tegengekomen. Dirck werd op 13 mei 1579 doodgeslagen door Cornelis Ghijsbertss, de schout van Werkhoven. Deze had op de fatale datum als schout met enige schepenen 'ter vierschaer geseten opten Dwersdijck' om uitspraak te doen in een zaak tussen Balthasar Cornelisz en Anthonis Willemsz als eisers en Dirck Eelgisz als verweerder. 'Ende hoorende die voorss. Dirck die sententie (= uitspraak) te wesen tot zijnenachterdeele, heeft (deze) de schout met eenige gebueren ofte rechters mit seer vyleynigen woorden aengesproocken ende gescholden'. Schout en buren trokken daarna naar het huis van Ernst Cornelisz om wat te drinken, alwaar Dirck hen wist te vinden en de schout met een 'poth' gooide en met zijn 'opstecker' te lijf ging. De laatste verweerde zich 'sulcx dat hij hem een steeck Godt betert in sijn borste gegeven heeft daeraen hij terstondt nae gestroven es tot sijnre groot leetwesen'. Op 11 september 1581 verkrijgt Cornelis Ghysbertss 'remissie' van deze doodslag via een criminele sententie van het Hof van Utrecht (59). Als verwanten van Dirck treden op: Eelghis Adriaensz en zijn weduwe.

III C DIRCK EELGHISZ, geboren ca. 1570 (was Eelgis Adriaensz wellicht tweemaal gehuwd?); 1594 al vermeld op de thinslijst van de Dom i.v.m. land te Cothen dat hij van Jfr. van Raephorst gebruikt (60). Gebruikt in 1600 (61) 8 morgen land onder Hardenbroek, twee hoeven te Werkhoven van de weduwe van Adriaen de Wael (van Vronesteyn = Jfr. van Raephorst) en 6 morgen te Cothen van Jfr. Raephorst te Vianen als 'Dirck Ellesz te Cothen'. Hij is waarschijnlijk dezelfde als de Dirck Eelgisz, gehuwd met Anna Cornelis Maesdr, die in 1603 door zijn zwager mee wordt uitgekocht van de erfenis van Cornelis Maess (van Rijn) (62). In 1613 ontvangt hij het erfge thinsgoed van de domeinen na dode van zijn vader (63); in 1618 koopt Dirck Eelgisz te Cothen 4 1/2 morgen land aan de Noort onder Wijk bij Duurstede (64) en in 1626

is hij al overleden omdat Dirck Dirckx als oudste zoon dan het erfge thinsgoed krijgt.

Als kinderen zijn bekend:

Dirck Dirckx, volgt IV CA

Cornelis Dirck Eelgiss, volgt IV CB

IV AA WILLEM ADRIAENSZ, geboren ca. 1591 (65), huwt voor schout en schepenen te Schalkwijk (66) 30 juli 1622 Teuntgen Cornelis Baersdr. dochter van Cornelis Baerss en Dircege N in Schalkwijk. Woont in de Ossewaard te Cothen op het land van de Domproost en heeft met deze proces over het huis, althans het eigendom daarvan en wellicht pachtschuld. Bij sententie voor het Hof van Utrecht van 31/7 1637 moet hij 1087 gulden en 2 stuivers als rest van pacht etc. betalen en verzoekt daarom zijn huis als onderpand te mogen stellen (67). Is in 1629 als 'Willem Adriaensz met zijn moeder in de Osseweerd' aanwezig bij de verboden vergadering met een Rooms-Katholiek priester, ten huize van zijn broer Reijer Adriaensz in Werkhoven (68). Koopt in 1650 van de erfgenamen van Gerrit Willemsz van Velpen 9 morgen genaamd 'de Brevoet' te Cothen (69) en is met zijn vrouw vóór 1667 overleden (70). Als kinderen in 1667 genoemd:

ADRIAEN WILLEMSZ VAN DE LEEMKOLK, overleden vóór 1675, gehuwd met Ariaantje Rochus Biesersdr, overleden na 1675; (kinderen)

CORNELIS WILLEMSZ BAERS, huurt 1666 de Ossewaard van de Dom, tr. omstreeks 1668 Annigen Pauw (71)

NEELTJE WILLEMSDR, gehuwd vóór 1667 met Jan Thonis van Sijll

JANNIGIE WILLEMSDR, gehuwd vóór 1667 met Jan Lucasz

AERTGEN WILLEMSDR, gedoopt als Arnolda op 15/3 1632 te Culemborg (RK doopboek) als dochter van Willem Ariens en Teuncken Baers, geheven door Anneke Gerrits te Kooten (= haar tante gehuwd met Reijer Adriaensz, zie onder). Aertgen Willemsdr ondertr. gerecht Wijk bij D 27/9 1665 Antonis van Noort Adriaensz

DIRCKGE WILLEMSDR, vóór 1667 gehuwd met Dirck Ariensz Vernoy

MAYCKEN WILLEMSDR, gedoopt als voren als Maria 5/7 1633 (geheven Anna Gerrits, Werckhoven), in 1667 bejaarde dochter

ANNIGIE WILLEMSDR, in 1667 minderjarige dochter (van Adriaen Willemsz van de Leemkolk stammen vele nazaten met deze naam in de 18e eeuw af)

IV AB REYER ADRIAENSZ, geboren ca. 1590, ondertrouwt gerecht Utrecht 20/27 april 1611 als Reyer Adriaen Eelghisz wonend te Cothen met Annichgen Cornelis Eelgis Stultingsdr. wonend op de Coppel. In het testament van Cornelis Eelgisz gen. Stultinck en diens vrouw (72) wordt hun dochter Anna genoemd: 'Anna Cornelisdr die genoemd wordt Anna Gerrits' welke getrouwd is met Reyer Adriaensz te Werkhoven en die al f.3000,- huwelijksgoed heeft gehad. In 1615 transporteert zijn schoonvader hem 1 hoeve leengoed genaamd de Leemkolk te Werkhoven, de andere hoeve krijgt hij na opdracht van zijn zwager Jan Cornelisz Stulting in 1632 (zie o.a. hoofdstuk 4). In 1650 is Reyer Adriaensz schepen te Werkhoven (73) en in 1663 transporteert Reyer de beide hoeven de Leemkolk, nadat ze ruim 250 jaren in bezit van de familie Stulting of aangetrouwd waren, op Mr. Dirck de Goyer Dircksz. Te zijnen huize werd in 1629 de verboden bijeenkomst met een priester gehouden - hij woont dan 'int Wed' te Werkhoven (74). Als kinderen bekend:

ARIEN REYERSZ VAN DER LEEMKOLK

ELLIS REYERSZ VAN DER LEEMKOLK, overleden vóór 1682; gehuwd met Gijsberta Hendriksdr van Schaik (die hertr. Jan Joosten de Cruyff) - de Wed. van Elias Reyersz gebruikt in 1685 de twee hoeven op de Leemkolk (75) (kinderen)

DIRCK REYERSZ VAN DER LEEMKOLK, kinderloos overleden in 1692; ondertr. gerecht Utrecht 6/13 februari 1647
Petertgen Gysbertsdr Verwey, overleden in 1682. Huwt 2) Maria Pietersdr Seeman, sterft na 1693

MAYKEN REYERSDR VAN DER LEEMKOLK

HENRICK REYERS (76)

IV CA DIRCK DIRCKX, krijgt 1626 erfgen thinsgoed van

de domeinen (77) als oudste zoon en erfgenaam van Dirck Eelgisz; wordt 1628 beleend met het halve goed te Zijll genaamd Mouwersbouwinge te Cothen na opdracht van Jan Gijsbertsz van Schayck (78). In 1659 wordt Coenraet Bor van Amerongen hiermee beleend na opdracht van Claes Cornelisz X Grietgen Petersdr, laatst weduwe van Cornelis Dirckx 'wiens voorzaten leenmannen waren' (verg. IV CB (79)). Na het overlijden van Dirck Dirckx gaat het erfgen thinsgoed in 1639 over op zijn broer Cornelis Dirckx. Dirck had kennelijk geen nakomelingen.

IV CB CORNELIS DIRCKX, krijgt na overlijden van zijn broer Dirck Dirckx in 1639 een erfgen thinsgoed van de domeinen (80); ondertr. 24/2 1641 voor het gerecht te Wijk bij D. als Cornelis Dirckx in de Ossewaard te Cothen met Margaretha Peter Verweysdr, Jdr. inde Melckwech. Is vóór 1657 overleden wanneer Claes Cornelisz Pijsselman als getr. de weduwe van Cornelis Dirck Eelgisz inde Osseweert het restant van een rentebrief voldoet (81). Claes Cornelisz X Grietge Petersdr., laatste weduwe Cornelis Dirckx, transporteert het halve goed ten Zijll in 1659 (zie boven); als kinderen zijn mij thans bekend:

ANNEKE CORNELISDR, sterft vóór 1691; ontvangt 1670 (82) het erfge thinsgoed na overlijden van haar vader (Nicolaes Peijssel is haar voogd) en transporteert het gelijk op Cornelis van Ommeren Cornelisz. Huwt met Jan Holl in de Osseweerd (uit hen dochter Cornelia gedoopt RK te Wijk 20/7 1686) die als Jan Cornelisz Holl in 1685 gebruiker is van de twee hoeven op Leemkolk (zie hoofdstuk 4 B 1)

MARIA CORNELISDR VAN DE LEEMKOLK huwt RK Wijk 15/1 1686 Arie Teunisz van Zwol te Werkhoven (kinderen)

GEERTRUYT CORNELISDR VAN DE LEEMKOLK huwt RK Wijk 27/6 1687 Hubert Jansz Uyttewael te Werkhoven (kinderen)

DIRCKIE CORNELISDR VAN DE LEEMKOLK, gehuwd met Cornelis Gysbertsz Vernoy te Sterkenburg (waaruit een dochter Adriana RK ged. te Wijk 16/5 1688)

Adriaen Dirckx kan zoals gezegd gehuwd zijn geweest

met een dochter van Eelghis Stulting omdat hij zijn vermoedelijk oudste zoon zo noemt. Zijn voorgangers op de Leemkolk (B 1) Eerst Jansz en Jan Eerstenss resp. vermeld 1434/6 en 1470 waren waarschijnlijk een vader en zoon en misschien identiek met Eerst Jan Stultincss die 1456 8 morgen erfpacht van SJan in Nederlangbroek ontvangt (83) en Jan Eerst Stultinckss die 1475 deze erfpacht overdraagt aan Jan Jacobsz van Velpen (84).

Met de boven vermelde vijf generaties Van de Leemkolk moet hier volstaan worden; het betreft dus een vanouds gegoed en ook na de hervorming goed Rooms-Katholiek boerengeslacht. In dit verband wijs ik op wat Tromp (85) meedeelt bij zijn beschrijving van het kasteel Hardenbroek, namelijk dat in 1620 de gebannen Remonstrantse predikant uit Schoonhoven, Daniël Witsius, op Hardenbroek heeft gepreekt. Het is wel toevallig dat de buurman van de heer van Hardenbroek, Reyer Adriaensz op het Wed, in 1629 een Rooms priester op zijn erf ontving - heeft hij gedacht 'Wat de hoge heren doen, dat doe ik ook'?

Tenslotte: de heer Pastoors vond een Volkerus Jansz van de Leemkolk landbouwer onder Schonauwen (overleden ws. 1764) met nazaten, welke niet valt aan te sluiten. In Wijk bij Duurstede huwen midden 18e eeuw drie zonen van een Volkert, nl. Theunis, Huygh en Cornelis Volckertsz van den Leemkolk, waarschijnlijk kinderen van Folkert Anthonisz welke in 1703 in Wijk bij Duurstede ondertrouwt met Jannigie Huygendr. van Reeckum - evenmin aan te sluiten. Zijn zij wellicht verwant aan de Volckert Volkertsz die in 1685 op de Leemkolk B 2 zat? Dan zouden verschillende families hun naam aan de Leemkolk hebben ontleend.

Zie voor de gegevens tot nu toe schema I en II.

B. Bewoners van de Leemkolk (B 2), het leen van Loenersloot

Het lijstje gebruikers van deze hoeve met de landerijen die er vanouds bijhoorden, laat de opstelling

SCHEMA I VAN DE(N) LEEBKOLK
(gebruikers van de
hofstede Leemkolk
B 1 en C)

ADRIAEN DIRCKX tr.N.N.
(ca.1470-na 1544)
boer op de Leemkolk (B 1)

ADRIAEN ADRIAENS
vermeld rond 1580

EELGHIS ADRIAENSZ
(ca.1520-1610/3) tr.Anna
Lambertsdr.van Benne
boer op Leemkolk (B 1)

ADRIAEN EELGHISZ
(ca.1530-voor 1622)
tr.1580 Aertge Reyersdr.
Vinck; boer op de
Ossewaard te Cothen

DIRCK EELGHISZ
(ca.1570-voor 1626)
tr.ws.voor 1603 Anna
Cornelis Maessdr.
boer op de Leemkolk (B 1)

WILLEM ADRIAENSZ
(ca.1591 - voor 1667)
tr.1622 Teuntge
Cornelisdr. Baers
boer op de Ossewaard

REYER ADRIAENSZ
(ca.1590-na 1663)
tr.1611 Anna Cor-
nelisdr. Stulting;
sedert 1615 boer
op Leemkolk (C)
(= op het Wed)

REYER DIRCKX
genoemd in
testament
grootvader
1611

DIRCK DIRCKX
1628 beleend
met 1/2 goed
ten Zyll;
sterft voor
1639; geen
kinderen

CORNELIS DIRCKX
tr.1641 Margriet
Petersdr Verwey;
ws.boer op
Leemkolk (B 1)

kinderen heten
VAN DE LEEBKOLK:
Adriaen
Cornelis (Baers)
Neeltje
Jannigje
Aertge
Dirckge
Maycke
Annegie

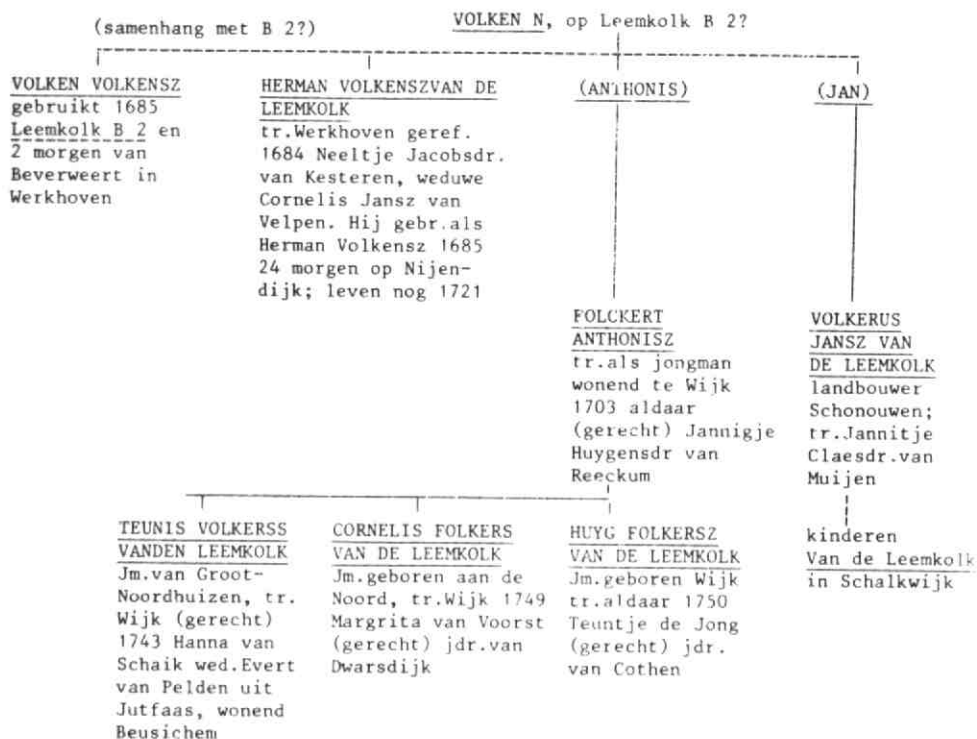
kinderen heten
VAN DE LEEBKOLK:
Arien
Ellis
Dirck
Maycken

kinderen heten
VAN DE LEEBKOLK:
Anneke
Maria
Geerttruyt
Dirckie

1666 huurt Cornelis
Willemsz Baers de
Ossewaard

oudste dochter
Anneke tr. Jan
Cornelisz.Holl
in de Osseweerd;
deze gebruikt 1685
Leemkolk (B 1)

SCHEMA II VAN DE(N) LEEMKOLK

van een stamreeks toe vanwege de opeenvolgende patronymen die op elkaar aansluiten. Toch moet het geheel met enig voorbehoud bekeken worden: opeenvolging van namen én gebruik van hetzelfde land vormen zeer sterke aanwijzingen, maar géén absoluut bewijs. Ik vond de leden van deze familie, ook in het begin van de 17e eeuw, nergens met de achternaam aangeduid. Wel is het frappant dat grenzend aan deze hoeve B 2, net over de Kromme Rijn, de Pappelenbuurt ligt waaraan een familie Pappelendam haar naam ontleend kan hebben. De stamvader van dit geslacht was in 1602 schepen van Hardenbroek en heette Jan Corss van Pappelendam (86).

I ROELOFF HENRICKX, geb. ca. 1415; gebruikt 1434/6 12 morgen van Oud Munster onder Hardenbroek (1470 idem) en 1470 1 hoeve van Frederick van Drakenborch te Werkhoven (= B 2); als kinderen bekend:

Alyd Roeloff Henrickxdr, vermeld 1516 (zie onder) en Geertruyr Roeloff Henrickxdr; zij transporteert 1516 als Weduwe van Aernt van der Eem de vrije thinsweer van 7 morgen in Cothen (Middelveld) op haar broer Korsgen Roeloff Henrickx, behoudens haar lijftocht hieraan en na haar door die van haar zuster Alyd (87). Zij was de moeder van Aernt van der Eem Aertss welke sedert 1490 op de Ossewaard zat, later aldaar opgevolgd door Reyer Aertss Vinck (zie hoofdstuk 5 A, III A).

II KORSKEN ROELOFFS, geb. ca. 1460, waarschijnlijk overleden - althans niet meer land gebruikend - vóór 1536. Betaalt in 1517 en 1525 huisgeld in Werkhoven (resp. aangeslagen voor 2 gulden, 1 huis (88)). Verklaart geld schuldig te zijn aan Geerloff van Meus van Vorselaar in 1493 en 1495 (89); gebruikt in 1501/1511 12 morgen in Langbroek en 1 hoeve in Werkhoven. Ontvangt 1516 7 morgen int Middelveld te Cothen na opdracht van zijn zuster Geertruyt (zie boven); als kinderen bekend:

Roeloff Corsgenss, volgt III A en

Cornelis Corsgenss, volgt III B

III A ROELOFF CORSGENSS, geboren ca. 1500, overleden na 1556; lijftocht zijn vrouw Cecilie in thinsgoed te Cothen (90) waarna transport op Cornelis Corsgenss. Gebruikt 1536 3 1/2 morgen in Sterkenburg van Thonis van Ysendoorn; heeft 1536 7 morgen in Cothen dat Cornelis Corsgenss alsdan gebruikt. De bewaarde thinslijsten van de Dom laten voor deze 7 à 8 morgen zien: 1505 8 morgen bij de Bredewech toebehorend Geertruyt Aert van der Eemsmoeder; bet. Aert van der Eem; 1552 Cornelis Corstenss 8 morgen aan de Bredewech, van Roeloff Corstenss zijn broer (91).

Roeloff Corsgenss is bij verschillende gelegenheden borg voor o.a. Willem Cluetinck en Cornelis Vernoy, 1545-1555 (92). In 1544 is hij te Cothen mede nabuer 'die onse kerkcke van Cothen onderhouden ende broeder van OLVrouwe

altaer ende SSeverijn' (93). Mij zijn (nog) geen kinderen van hem bekend.

III B CORNELIS CORSGENSS, geboren ca.1500/1504, overleden kort voor 1575. Gebruikt in 1536 a) te Cothen 15 morgen van Joost van Hardenbroeck en 7 morgen van Roeloff Corsgenss b) te Nederlangbroek/Hardenbroek 12 morgen erfpacht van Oud Munster en 6 morgen te Sterkenburg van Thonis van Ysendoorn c) te Werkhoven 1 hoeve van Huybert van Vliet en Daniël van Darthuysen (= de Leemkolk, B 2). Legt 1554, oud 50 jaar verklaring af over het getimmer op de hofstede Weresteyn daar Evert Verhaer dan woont. Legt 1564, oud 63/4 jaar verklaring af over de timmering van het huis op de Semel daar Cornelia Adriaen Daemsweduwe dan in woont (94,95). Is 1557 als 'Cornelis Corsten in Werckhoven' borg van Reyer Vinck als deze de tiende van de Ossewaard pacht (96). Van hem is mij thans één zoon bekend:

Jan Cornelisz, volgt IV

IV JAN CORNELISZ / JAN CORNELIS CORSGENSS; pacht 1575 na overlijden van zijn vader Cornelis Corss 12 morgen in Vijfentwintighoeven bij Sterkenburg (= later Hardenbroek) met nog 2 morgen in Overlangbroek, van Oud Munster (erfpacht, 97). In de rekeningen van Oud Munster (98) wordt bij de post 14 morgen erfpacht in Langbroek sedert 1580 'Eerst Jan Corss' genoemd, hij is dus kennelijk jong overleden. Hij is daarom wellicht dezelfde Jan Cornelisz wiens weduwe in 1578 al hertrouwd is met Arien Ariensz en 22 morgen huurt van de Dom in Nijendijk, genaamd Caspargauw (afbeelding 3, zie hoofdstuk 5, A II B!). Ook dit laatste land wordt in 1600 gebruikt door een Eerst Jansz (zie onder). In 1601 is er sprake van een rentebrief gevestigd op 2 morgen in Overlangbroek, gemeen met 2 morgen heerlijk goed van de erfgenamen van Jan Cornelis Corss (99). Als kinderen bekend twee zonen:

Eerst Jansz, volgt V A

Cornelis Jansz, volgt V B

V A EERST JANSZ, ontvangt 1596 in erfpacht van Oud Munster 'wt sonderlinge gratie' 12 morgen bij Sterkenburg als voren, belendend boven Frederik van Drakenborgs navolgers, beneden land genaamd die hoge Zytwende van Sterkenburg. Voorts wordt hij geëigend in 2 morgen te Overlangbroek 'uyt sonderlinge gratie ende omme redenen ons daertoe moverende' - genoemd wordt de 'oude brief' van 1578 (100).

Heeft in 1600 12 morgen erfpacht van Oud Munster in Hardenbroek, halve hoeve eigen in Werkhoven en dander helft van de dochter van Jfr. van Vliet. Een Erst Janss gebruikt in Nijendijk 12 morgen van SCatrijnenheren en 22 morgen van de Dom (Caspargauw). Erst Jans verklaart 1615 schuldig te zijn heer Philips Jolijns f.1000,- verzekerd op 6 morgen onder de Osseweerd, daer de Leemkolck westwaarts naast ligt (101); borg is zijn broer Cornelis Jansz. Zie verder hoofdstuk 4 B 2, 1618/1625.

V B CORNELIS JANSZ, genoemd als broer van Erst Jansz in 1615 (zie boven), misschien identiek met Cornelis Jansz opde Semel welke voor 1611 gehuwd is met de weduwe van Huych Adriaenss op de Semel, Ghysbertge Jansdr. de Cruyff (102).

(Zie voor deze gegevens: schema III)

C. Stulting

In 1247 verkrijgen de ridders van de Duitse Orde het eigendom van 1 hoeve land op 'Hindensprunc' (nog te vinden als Hennesprong vlak bij Overdam in Houten op de topografische kaart), gelegen tussen de hoeve van Albert Hornemund en Stultinc (103). De naam Stulting behoort derhalve tot één van de oudste in het Krommerijng gebied; leden van dit geslacht komen reeds aan het begin van de 14e eeuw in Werkhoven voor (104). Van hieruit hebben zij zich reeds in de tweede helft van de 14e eeuw verspreid door de hele streek, dan hier

SCHEMA III

Gebruikers van de
hofstede de Leemkolk B 2

ROELOFF HENRICKX
(ca. 1415-na 1470)
tr. tweemaal
boer op Leemkolk B. 2

GEERTRUYT ROELOF HENRICKXDR
overleden na 1516, tr. Aernt
van der Eem (Jansz) geb. ca.
1440

CORSGEN ROELOFFSS
(ca. 1460-ca. 1535)
boer op Leemkolk B. 2

ALYD ROELOF HENRICKXDR
1516 vermeld als nog in
leven en zuster van
Corsgen en Geerttruyt

Aernt Aertss. Versem
tr. Deliana; pachter
van de Ossenweerd 1490-1524
geb. ca. 1465

ROELOFF CORSGENS
(ca. 1500-na 1556)
tr. Cecillie N; nabuer
te Cothen en geland
aldaar

CORNELIS CORSGENS
(ca 1500/4-ca. 1575)
Gebruikt land in Cothen,
Werkhoven en Langbroek,
waaronder de Leemkolk B. 2

JAN CORNELISZ (CORSGENS)
vermeld tussen 1575 en 1578;
sterft wrsch. jong en woonde
kort op Leemkolk B. 2

CORNELIS JANSZ
broer van Erst in 1615;
ms. wonend op de Semel,
dan tr. Gysbertge de
Cruyff wed. Huych Adriaensz

EERST JANSZ
eind 16e eeuw op Leemkolk B. 2
(eig. v. d. helft); verkoopt zijn
deel 1618, huurt 1625

dan daar land pachtend of overdragend met karakteristieke voornamen als Elyaes en Dirck, zonder dat er (al) echt verband in te brengen is. Zo huurt Elyaes Stultincssone met Spronc Stultincssone in 1353 1 hoeve in Gijsberts gerecht van Sterkenburg (105), transporteert Elyaes Stultinck in 1378 een hofstede leengoed van de heer van Gaasbeek met 7 morgen in Cothen en wordt bij een belening in het Waal in 1390 ook al een Elyaes Stultinck genoemd (resp. 106 en 107). Booth in zijn onvolprezen 'boekjes' meldt onder 'Moerendael' (108) dat de stamvader van de gelijknamige Utrechtse patriciërsfamilie Jacob Wilghersz, in 1434 burger van de stad werd en in 1436 als 'Jacob Wilgher Stevenss' zegelt met een dwarsbalk, vergezeld van 3 ringen (2,1) en noemt Steven Stultinck 'sijn oudevader die met die van Zijll weeck uyt den lande anno 1380'. Ook de Stultings die in Werkhoven bleven en wel op de hoeven op Leemkolk C, anders: het Wed, zegelden met dit wapen - een afbeelding van het zegel van Eelghis Stultinck, 1508 schout van Werkhoven (109) gaat hierbij. De oudst bekende stamvader van het hier te bespreken geslacht was 1434/6 geland in Langbroek, het Goy en Werkhoven. In Werkhoven zelfs met verscheidene percelen, waaronder 'hofgoed', dat wil zeggen goederen welke oorspronkelijk tot een hof, een 'curtis' moeten hebben behoord. Zo'n curtis was volgens Dekker (110) centrum van een grote landbouw-exploitatie, die kon uitgroeien tot een centrum van bewoning: dorp. Bunnik, Odijk en Werkhoven moeten uit dergelijke complexen zijn voortgekomen.

Bij de bespreking van de familie Stulting welke eeuwenlang in het bezit van twee hoeven op de Leemkolk is geweest, beperk ik mij voornamelijk tot hun relatie met dit goed, omdat het anders werkelijk teveel van het goede wordt. Ook wil ik mij beperken tot zes generaties: tot aan het moment dat de Leemkolk via de familie Stulting in handen van Reyer Adriaensz overgaat. In de 17e eeuw zijn de Stultings overigens nog met tal van gegoede boerengeslachten verbonden.

Afb. 6.: Zegel van Elyaes Stultinck, landgenoot in Langbroek, 1438 juli 20. Rijks Archief Utrecht, DOM 1832.

I ELYS STULTINC DIRCSS 1398 reeds genoemd met zijn broeders 'op Leemkolc'; verkrijgt 1415/1416 twee hoeven leengoed aldaar, min vier morgen (zie hoofdstuk 4 C); zegelt in 1438 een brief betreffende land in Langbroek (111, zie afbeelding 6), geland in het Goy, Langbroek en Werkhoven; 1444 een der 'seggers' tussen Ghijsbert van Hardenbroeck en Eerst van Hardenbroeck zijn oom (112). Van hem zijn vier kinderen bekend:

Dirck Elys Stultinckss, volgt II

Gheertruyt Eelghis Stultincsdrr, gehuwd met Jacob Rutgers de Beer welke overleden is in 1471

Hillegont Elys Stultincsdrr, gehuwd met Wouter van Catwijck waaruit een dochter Alyt van Catwijck, in 1518 door Jan Stultinck 'moei' genoemd (zie hoofdstuk 4 C en het schema hierna)

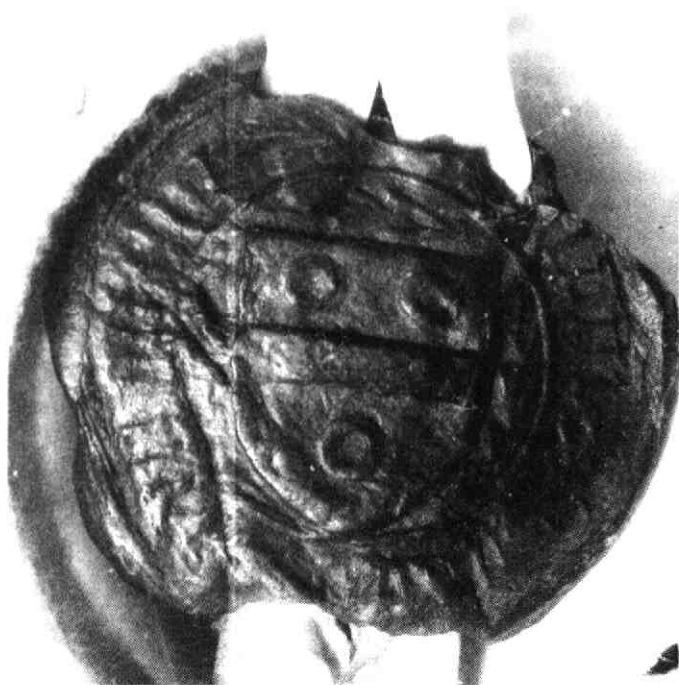
Johan Elyss Stultinck, overleden vóór 1471 en gehuwd met Beerte, waaruit één zoon Elys Jansz welke eveneens vóór 1471 is overleden.

Bisschop David beslist namelijk als rechter der hofgoederen, in het geschil tussen Elys Dirckx (= hieronder III), Beerte Johan Elyssoonsweduwe en Gheertruut Jacob Rutgerssoonsweduwe, dat het door Elys Johanssoen nagelaten hofgoed op Hericwijck onder Werkhoven aan laatstgenoemde verstorven is, aangezien zij het oudste bloed is in de linie, waarvan het hofgoed gekomen is (betreft 2 hoeven min 5 morgen (113)).

II DIRCK ELYS STULTINCKSS, 1451 beleend met de twee hoeven, uitgezonderd 4 morgen, overleden vóór 1470. Verder niets over hem bekend dan één zoon:

Elys Derickx Stultinck, volgt III

Afb. 7.: Zegel van Eelghis Stultinck, schout van Werkhoven, 1508. Gemeentelijke Archiefdienst Utrecht, BA II 168 nr.3.

III ELYS DERICKX STULTINCK, 1470 beleend met de Leemkolk, vóór 1475 gehuwd met Echte Deric Vossendr, die als Eecht Eelgis Stultincks weduwe nog in 1522 wordt genoemd (114). Hij sterft vóór 1518 en was 1508/9 schout van Werkhoven (115, afbeelding 7). Gebruikt 1501/11 2 hoeven en 27 morgen (het laatste toebehorend de heer van Utrecht, het is het bewuste hofgoed uit 1471!) te Werkhoven; betaalt 1517 2 gulden huisgeld als 'Stultinck dye Scout'. Van hem is één zoon bekend:

Jan Eelgisz Stultinck, volgt IV

IV JAN EELGHISZ STULTINCK, in 1518 beleend met de Leemkolk na overlijden van zijn vader; betaalt 1525 belasting voor 2 huizen in Werkhoven (als Jan Eelghisz) en is vóór 1533 overleden. Zijn weduwe Hendrickge komt als Hendrickgen Jan Eelghisweduwe voor in het register van Oudschildgeld over 1536 met 63 morgen te Werkhoven; 20 morgen is van de keizer en de rest is heerlijk goed toekomende haar zoon. Waarschijnlijk is hij de Jan Eelghisz te Werkhoven die als vader van Adriaen Jansz, nedergeslagen, kwestie heeft met Cornelis Aertsz en Henrick diens zoon die na afloop van een uit de hand gelopen schaapscheerdersfeest te Doorn naar Scherpenzeel in 'Gelre' waren gevlucht, 1531 ((116); tenminste één zoon bekend:

Eelghis Jansz Stultinck, volgt V

V EELGHIS JANSZ STULTINCK, 1533 beleend met de Leemkolk, overleden vóór 1583. 1574 schepen van Werkhoven (117). Huwde driemaal: 1) Anna Ghijsbert Jansdr, vóór 1546; 2) Cornelia Aert Vereemsdr, vóór 1553 en 3) Elysa-beth Petersdr die in 1584 zijn weduwe wordt genoemd (118). Hij had in totaal 7 kinderen. Dit exacte gegeven danken we aan het feit dat zijn zoon Aert Eelgisz Stulting z'n dienstmeisje ontmaagde. In het hierop volgende proces worden al Aert's broers en zusters genoemd alsmede andere smakelijke gegevens (zie onder VI E):

Jan Eelghisz Stultingh, volgt VI A

Cornelis Eelghisz Stulting, volgt VI B
uit het tweede huwelijk:

Adriaen Eelghisz Stultingh, volgt VI C
Anthonis Eelghisz Stultingh, volgt VI D
Aert Eelghisz Stultingh, volgt VI E en
Marichtgen en Anna Eelghisdrs Stultingh, beiden genoemd
in 1588

VI A JAN EELGHISZ STULTINGH, geboren ca. 1542 (119);
1583 beleend met 1 van de hoeven op Leemkolk die hij
1604 op neef Jan Cornelisz St. transporteert. Hij was
tweemaal gehuwd: 1) vóór 1588 Jannichgen Maes Gerritsdr,
waaruit 3 dochters: Anna X vóór 1606 Gerrit Aertsz te
Hagesteyn, Marichgen X vóór 1606 Jan Splintersz van
Rossum te Maurik en Elisabeth Jansdr St, 1606 vermeld (120).
Met zijn tweede vrouw Jannichgen Jansdr testeert hij als
wonend te Nederlangbroek in 1605 (121), dan worden als
zijn nakinderen genoemd: Adriaen, Eelgis, Thomas, Jantje
en Annaken.

VI B CORNELIS EELGHISZ STULTINGH, woont 1584 op de
Coppel (122) en dan gehuwd met Heynricgen Dirckxdr,
weduwe van Jan Eerstens van Schayck. Hij wordt 1586 be-
leend met 1 hoeve op de Leemkolk na opdracht door zijn
broer Aert - deze hoeve schenkt hij als huwelijksgoed
aan zijn dochter Anna bij haar huwelijk met Reyer
Adriaensz (van de Leemkolk). Zij testeren 1612 (123) en
zeggen dan 7 kinderen te hebben waarvan worden genoemd:
Anna 'genaamd Anna Gerritsdr', Jan de oudste zoon en
Gijsbert de jongste zoon. Deze Jan Cornelisz Stulting
was door zijn oom Jan Eelghisz dus in 1604 met de andere
hoeve beleend en draagt deze in 1632 op zijn zwager
Reyer Adriaensz over, zodat het goed dan weer in één
hand is.

VI C ADRIAEN EELGHISZ STULTINGH, heet in 1588 bij
genoemd proces nog niet gehuwd te zijn; huurt in 1597
2 1/2 hoeve op Maarschalkerweerd van het kapittel van
Oud Munster (124).

VI D ANTHONIS EELGHISZ STULTINGH, evenmin in 1588
reeds gehuwd; trouwt 1) echter vóór 1602 met Cunera

Frans Jansz Lachmondtsdr en 2) vóór 1608 Petertgen N. Hij woonde buiten Tollesteeg en is 1610 al overleden (125).

VI E AERT EELGHISZ STULTINGH, zegt 1588 21 jaar oud te zijn - geboren ca. 1567. Wordt 1583 beleend met 1 hoeve op de Leemkolk welke hij 1586 weer overdraagt aan zijn broer Cornelis. Defloreert 1586 Adriana Aert Dirckxdr Vereem die als dienstmeid bij hem woonde. Zij zegt zwanger te zijn van Aert, die f.100,- had aangeboden te betalen en die niet 'facie ecclesie' (voor het aangezicht van de kerk) met haar wil trouwen. Adriana zegt dat zijn boedel wel f.8000,- waard is en laat het er niet bij zitten. Aert verweert zich door zijn leeftijd - 21 jaar - te vergelijken met die van haar: zij is een 'bejaerde vrijster' van wel 32 jaar! Het Hof veroordeelt hem tot een betaling van f.500,- en hij hoeft niet met haar te trouwen... In 1608 wordt hij vermeld als wonende te Cockengen... (de rechtszaak: 126, de vermelding Cockengen: 127)

(volgt schema IV)

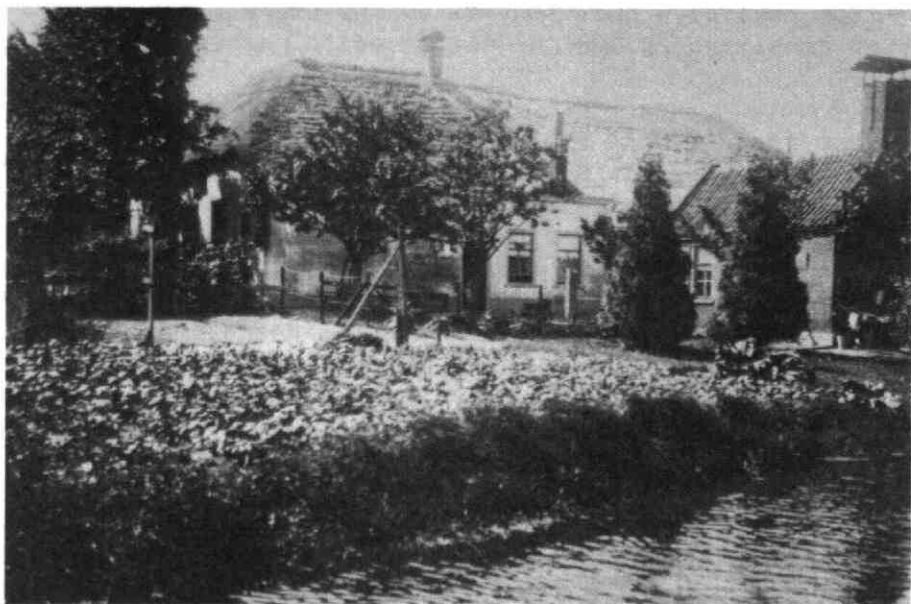
6. De Leemkolk nu

De lezer zal bemerkt hebben dat in het onderzoek hoofdzakelijk gegevens van vóór 1700 zijn verwerkt. Alleen werden via de Repertoria van de leenregisters vrij gemakkelijk ook de 'eigenaren' tot circa 1800 hieraan toegevoegd. Wat de gebruikers betreft is er dus een periode van bijna 300 jaar duister gebleven (ca. 1700 - heden). Misschien kunnen en willen anderen zich met deze periode gaan bezighouden. Veel pacht-kontrakten uit de 18e eeuw zullen in het uitgebreide Notarieel Archief van de stad Utrecht te vinden zijn, terwijl voor wat betreft de 19e eeuw het kadaster alsmede andere bronnen de onderzoeker ten dienste staan. Bij deze laatste hoort zeker ook als zeer belangrijk genoemd te worden: de mondelinge overlevering - daar

SCHEMA IV

ELYS STULTING DIRCSS
1398 al op de Leemkolk_C
overl. voor 1451; zegelt 1438

DIRCK ELYS STULTINGSS 1451 beleend met 2 hoeven de <u>Leemkolk_C</u> sterft voor 1470	GHEERTRUYT EELGHIS STULTINGSSDR huwt Jacob Rutgersz de Beer die sterft voor 1471	HILLEGONT EELGHIS STULTINGSSDR huwt Wouter van Catwijck	JOHAN ELYSS STULTING overleden voor 1471 tr. Beerte
EELGHIS DIRCX STULTINCK 1470 beleend met <u>Leemkolk_C</u> tr. Eecht Dircxdr Vos; schout van Werkhoven, sterft 1517/18	Alyd van Catwijck sterft voor 1518 als moei van Jan Felghisz Stultinc		ELYS JANSZ sterft voor 1471 laat 27 morgen hofgoed na
JAN EELGHISZ STULTINCK 1518 beleend met <u>Leemkolk_C</u> tr. Henrickgen N; hij sterft voor 1533			
BELGHIS JANSZ STULTINCK 1533 beleend met <u>Leemkolk_C</u> 1574 schepen van Werkhoven 1583 al overleden. tr.:	ADRIAEN JANSZ doodgeslagen te Doorn voor 1531		
1) JAN EELGHISZ STULTINCH geb. ca. 1542, tweemaal gehuwd, woont Langbroek 1605 (test.) 8 kinderen 1583 beleend 1 hoeve	1) CORNELIS EELGHISZ STULTINCH huwt voor 1584 Henricge Dircxdr op de Coppel 7 kin- deren w.o. dochter:	2) ADRIAEN EELGHISZ STULTINCH 1597 2 1/2 hoeve op Maarschaiker- weerd van OM	2) AERT EELGHISZ STULTINCH trouwt NIET met Adriana Vereem in 1586, woont 1608 in Cockengen; trp 1586 1 hoeve op broer Cornelis
2) Anna Ghyssbert Jansdr			
3) Cornelia Aert Vereemsdr			
3) Elysbeth Petersdr (wed. in 1584). Heeft 7 kinderen			
1) ANNA tr. 1611 Keyer Adriaensz verkrigt 1615/1632 de twee hoeven op <u>Leemkolk_C</u> het wed	2) ANTHONIS EELGHISZ STULTINCH woont Tollesteeg tr. 1) Cunera Lachmond Fransdr. 2) Petertgen. Sterft voor 1610		

Afb. 8.: Foto uit ca.1927 van de boerderij Molenspoor 5 (= B 1); in de deuropening de toen drie-jarige Jac.W.Merkens. Foto welwillend ter beschikking gesteld door Mevr.M.E.Lekkerkerker-Merkens. De foto werd vervaardigd door de Gemeentelijke Archiefdienst Utrecht, 28-7-1982.

ligt een groot terrein van onderzoek braak! Toen dit artikel gereed was werd één poging ondernomen om thans en ter plekke een der oude Leemkolk-boerderijen op te sporen. Dit geschiedde met hulp en door bemiddeling van de heer C.van Schaik te Utrecht, afkomstig uit Odijk. Deze poging was succesvol in dié zin, dat één foto voorhanden bleek van een boerderij de Leemkolk B 1, daterend uit ongeveer 1927 (afbeelding 8) bij de familie Lekkerkerker-Merkens, Molenspoor 5. Mevrouw M.E.Lekkerkerker-Merkens was zo vriendelijk ons de plaats te tonen waar de oude - in 1955/9 - afgebroken boerderij heeft gestaan en zij gaf mij toestemming deze enige foto van de oude Leemkolk te publiceren, waarvoor ik haar zeer erkentelijk ben. Duidelijk is op

de foto te zien hoe de boerderij vlak bij de Kromme Rijn stond, in het gerecht Cothen dus (de grens liep langs het Molenspoor). Gezien de kaart die wij ter beschikking hadden moest dit wel Leemkolk B 1 zijn, in 1808 in bezit gekomen van Gijsbert Carel Duco baron van Hardenbroek. Mevrouw Lekkerkerker deelde ons mee dat haar grootvader Jacob Merkens (geboren 1848 Buurmalsen, overleden 1911 Cothen) de hofstede de Leemkolk van zijn vader Willem Merkens ontving, bij zijn huwelijk met Wijnanda van Woudenbergh in 1876. Willem Merkens had hem kort daarvoor gekocht van... Baron van Hardenbroek. Het hele complex, dat in de loop der jaren door vererving is versnipperd, moet toen groot geweest zijn zo'n 40 à 42 bunder en er hoorde bij, de op onze kaart gearceerde strook (afbeelding 3) ten oosten van het Molenspoor. Deze strook komt in de belastingkohieren van Cothen sinds 1434/6 voor (128) als eigendom van de familie van Hardenbroek; het was thinsgoed van de Dom en wordt bij mijn weten nooit beschreven als 'op Leemkolk'. Uiteindelijk blijkt dit dus de achtste hoeve (in de omslagen telkens 15 morgen) op de Leemkolk die samen met de twee hoeven en 6 morgen (B 1) door Baron van Hardenbroek werd verkocht aan Willem Merkens.

Graag maak ik van de gelegenheid gebruik er op te wijzen hoe belangrijk het is oude foto's en papieren met betrekking tot families, huizen of landerijen te bewaren of op te sporen voor zij dreigen weggegooid te worden. Ik zou mij kunnen voorstellen dat in dit 'jubileumjaar' van onze Historische Kring een werkgroep wordt opgericht, die al wat er nog zwerft op zolders en in oude dozen, inventariseert. Waar mogelijk wil ik gaarne behulpzaam zijn de geschiedenis van percelen en/of boerderijen vóór 1700 te reconstrueren!

Tot besluit dank ik al degenen van de Gemeentelijke Archiefdienst Utrecht en vooral ook van het Rijks Archief aldaar, die mij bij schaarse bezoeken vanuit het hoge noorden altijd buitengewoon terwille zijn. Ik noem in het bijzonder de heer Rijksarchivaris Prof.dr.

C.Dekker en - waar het de topografische aspecten van de Leemkolk betreft - de heer H.de Lanoy Meijer, alsmede de fotografische diensten van genoemde archiefinstellingen.

Groningen, juli 1982

M.S.F.Kemp

Noten

Veel gebruikte afkortingen in de tekst:

ms. misschien	fol. folio
ws. waarschijnlijk	pag. pagina
tr. trouwt	jfr. juffrouw
ca. circa	jhr. jonkheer

Gebruikte afkortingen bij bronvermeldingen:

SvU	Archief van de Staten van Utrecht
HSS	Inventaris Handschriften
BA	Bisschoppelijk Archief
RA	Rechterlijk Archief
DOM	Inventaris van het Kapittel van de Dom
SMarie	idem van Sint Marie
SJan	idem van Sint Jan
SPieter	idem van Sint Pieter
OM	idem van Oud Munster
KKK	idem van de kleine kapittelen en kloosters
OALeBo	Oud Archief Lekdijk Bovendams

Al deze archieven berusten in het Rijks Archief te Utrecht

GAU	Gemeente Archief te Utrecht
Not.	Notarieel Archief aldaar (volgens de inventarisnummers vóór de invoering van het nieuwe nummeringssysteem)
BA	Inventaris van de Stads Bewaarde Archieven Ie en IIe afdeling aldaar
NL	De Nederlandsche Leeuw, maandblad van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor geslacht- en wapenkunde

CBG   Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag
OBU   Oorkonden Boek Utrecht

1. C.Dekker 'De dam bij Wijk' in *Scrinium et Scriptura*, Opstellen betreffende de Nederlandse geschiedenis aangeboden aan Prof.dr.J.L.van der Gouw, Groningen 1980; pag.248-266 (Ook verschenen/afgedrukt in *Tussen Rijn en Lek*, november 1981.) Zie ook Dr.C.Dekker 'Het begon met Vechten', *Odijk* 1976, pag.10/11.
2. 'Het Kromme-Rijn landschap', *Natuur en Milieu* 4, KRP Rapport 30, 1974, bijlage 2: Bodemkaart.
3. SvU 59 en 54.
4. HSS 332 deel 3 fol.74.
5. BA 15.
6. Dr.C.Dekker 'Ter Hul en het geslacht van Zijl' in *Jaarboek Oud Utrecht* 1976, pag. 97-135.
7. J.Ph.de Monté Ver Loren 'Rechterlijke Organisatie in het gebied van den Krommen Rijn', Utrecht 1948. Speciaal hoofdstuk IV 'De miniatuur-ambachtsheerlijkheden', pag.120 en volgende.
8. BA 271 fol xlv.
9. Zie 'Kastelenboek provincie Utrecht' (Utrecht 1966⁴) onder "Loenersloot", pag.147,148.
10. RA 2065.
11. BA 198 (los vel).
12. Misschien heeft jfr.Francisca van Baecx Henrick Valkenaers weduwe haar twee hoeven op de Leemkolk ooit zelf bebouwd: in 1536 wordt zij als eigenaresse én gebruikster vermeld. Zij requesteert om verlaging in de aanslag van het Oudschildgeld 1534 28/8 (SvU 130) als wonende te Werkhoven, met kinderen en gebruikende 'twee hoeven mit een huys en mit een rontom begraven hofstede', leengoed van de keizer.
13. RA 1869 tot en met 1872.
14. Van gegevens uit de volgende 'Manualen' is gebruik gemaakt:
SvU 48   ca.1434/1436 (bij Werkhoven zijn enkele bladen verdwenen, juist die waar de Leemkolk had moeten voorkomen) vermeldt eigenaren en gebruikers

SvU 49	1470	eigenaren en gebruikers
SvU 51/52	1501 en 1511,	alleen gebruikers
SvU 143	1536	eigenaren en gebruikers
SvU 971	1600	idem
SvU 972	1685	idem (in dit jaar achter elkaar de posten van 1536, 1600 en 1685 vermeld!)

Deze heffing op eigendom en/of gebruik van land heette in de 15e eeuw 'Morgengeld' en in de 16e eeuw 'Oudschildgeld'. Het vergelijkend onderzoek van deze registers levert, naast bestudering van andere bronnen, enorm veel op.

15. Huisarchief Sterkenburg No.4 (leenregister).

16. HSS 332 deel 2 fol.225/225verso (1495 S.Lamberts-avont). Afschrift van een akte waarbij Henrick van Baexen en Margarete Vygen, echtelieden, oorkonden eertijds te hebben opgedragen aan Willem van Oestrum de vrije leenweer van 'eender hoeve gemeender voer eenre hoeve die Margriete voorss. van syne genadigen heer van Utrecht te leen houdende is' welke hoeve leen is van de hofstad Sterkenburg. Henrick kreeg de hoeve terug in erfpacht van Willem, maar deze heeft hem nu opgedragen aan de leenheer Ernst van Ysendoorn, de 'leenweer' zowel als de 'pachtinge'. Henrick van Baexen belast het goed met 200 gulden 'daer aff wij jaerl. te pacht geven sullen 16 guldens te betalen op S.Lamberts-dach' - welke 200 gulden Henrick inmiddels van Ernst heeft ontvangen.

17. RA 1280 fol.114 (1808 30/5, transportregister Cothen).

18. HSS 332 deel 2 fol.190 "Item so plach Sweder van Houdaen te houden van der hoffstede van Loenresloet gelijk dat bewijselick is bij brieven her Willems van Ysendoren ende Vrouwe Elsabe van Loensresloot een hoeve lants bij Wercunden op de Leemcolck ende dese Sweder is gestorven ende quam op Dirc van Houdaen, ende Dirck is oock gestorven ende quam op Ernst van Draeckenborch daer Dirck den oudevader aff was ende hij heeft dit leen versocht aen Boudewijn van Swieten op Loenresloot a^o 1450'. HSS 357 fol 48 (1429 10/5) Sweder van Houdaen draagt 1 hoeve te Werkhoven op de Leemkolk over op Dirck van Houdaen. Blijkens het artikel 'Ernst Taets

en zijn gezin' van de hand van Mr.D.Dunlop, (NL XCVII-1980-kolom 154) was Sweder de oom van Dirck, broer van zijn moeder en sproot hij zelf uit het geslacht van Loenersloot.

19. Zie voetnoot 18.

20. HSS 343 deel 2 fol.111 (1443 Dinsdag na s.Jacobsdag) Vrederic van Draeckenborch en jfr.Cornelia Dirck van Houdaensdr. zijn vrouw komen met Henrick van Houdaen haar broer overeen, dat de laatste zijn lijftocht aan 1 hoeve te Werkhoven geheten die Leemkolk zal kwijtschelden t.b.v. zijn zuster, na de dood van hun vader Dirck van Houdaen.

21. Archief Zoudenbalch 68 fol.clx verso (1473 2/12) en HSS 332 deel 2 fol.212 verso.

22. Zie voetnoot 21.

23. Idem.

24. CBG Collectie 'Opstraten van der Molen' deel 3 fol.903 (vriendelijke mededeling van Dr.J.Kort, Den Haag) en HSS 332 deel 2 fol.212 verso.

25. Familie Archief Des Tombe nr.247 (1504 10/7). Voor de leenheer van het huis Loenersloot compareert Gerlof van Vosselaer die opdraagt een halve hoeve in het kerspel van Werkhoven geheten de Leemkolk ten behoeve van zijn dochter Jfr.Ermgaert van Vosselaer huisvrouw van Jan van Vliet waarmee deze beleend wordt 'tot een onversterfelic erfleen ten Stichts en rechte te verheergewaden met twee outscilt' - hetzelfde geschiedt met de andere halve hoeve welke komt op Jfr.Agniet van Vosselaer, huisvrouw van Johan van Derthesen onder de bepaling dat als Danile van Derthesen een geestelijk man wordt, deze halve hoeve zal komen op Geerlof van Derthesen, haar andere zoon.

26. HSS Collectie Booth 'Boekjes van Booth' 747 sub voce Meaulx van Vosselaer. Jfr.Agnes Geerlofsdr MvV tr.Jan van Derthesen. Jfr.Ermgardis Geerlofsdr MvV tr.Jan van Vliet, ex quo Huybert van Vliet.

27. Archief familie Van Westrenen (serie Inventarissen RAUtrecht nr.5) nr.75.

28. Zie voetnoot 27.

29. GAUNot.202 deel 1 fol.3 (1625 24/9).

30. als 27.
31. Idem.
32. Idem.
33. Idem.
34. Idem.
35. Idem.
36. Idem.
37. Archief Huis Loenersloot nr.47 (Repertorium Leenregister).
38. Idem.
39. RA 196I.
40. Zie noot 14.
41. Idem.
42. De volgende lijsten van de tijnz en van de Domproost zijn voorhanden (behoudens een 14e-eeuwse):

DOM 2413	1499
DOM 695 deel 2	1505
DOM 2413	1552
DOM 696 deel 12	1594
43. GAU nr.703 (transporten en plechten/'schepenminuten').
44. GAUNot.189 a deel 8 (1610 9/5).
45. HSS 1328.
46. Zie voetnoot 42.
47. HSS 1328 (1594 14/9).
48. RA 188 deel 8 (1579 28/4) en deel 10 (okt.1582).
Civiele sententies Hof van Utrecht.
49. GAU BA Ie afdeling 171 (Calanders, 1594).
50. DOM 1765.
51. DOM 1437 pak 1.
52. DOM 1413 deel 5 fol 115 verso/169 verso (1578 12/7).
53. Reyer Aertss Vinck was Deliana Aernt Vereemsweduwe als pachter van de Ossewaard omstreeks 1535 opgevolgd; hij wordt 1536 al als gebruiker genoemd. Volgens RA 188 deel 7 (1577 25/5) stierf Reyer in 1570, nalatend 1 zoon Loeff en twee dochters als voorkinderen, alsmede vier nakinderen bij Marrichgen (waarvan Aertge er dus één is).
54. Zie voetnoot 44.
55. Volgens DOM 1815 (1596 6/8) ontvangt Adriaen Eelgiss 99 morgen 396 roeden Oost DOM met landen die Willem Jansz

gebruikt, Noord deels de Crommerijn met lande dat Willem ook gebruikt, West Crommerijn, Zuid Crommerijn met Dwarsdijk met een geer land van de DOM die eertijds Adriaen Adriaensz gebruikte en nu de Domdeken.

56. DOM 1815.

57. RA 233 deel 3 (1622 2/11).

58. Zie voetnoot 51.

59. RA 99 deel 4 nr.142 (Criminele sententies van het Hof van Utrecht).

60. Zie voetnoot 42.

61. Zie voetnoot 14.

62. SMarie 1442 (1603 4/6).

63. HSS 1328 (1613 13/2).

64. RA 580 deel 8 fol 204 (1618 12/7).

65. DOM 1815. Willem Adriaenss wonende op de Osseweert is volgens verklaring 18/5 1633 42 jaar oud. Dit inventarisnummer bevat het dossier betreffende het proces tussen Willem Adriaenss en het Domkapittel betreffende eigendom van het huis op de Ossewaard.

66. RA 1301 deel 1 fol 91.

67. Zie voetnoot 65.

68. Vergelijk het artikel van de heer A.Pastoors in Tussen Rijn en Lek 9e jaargang nr.4, pag.10 e.v. De heer Pastoors noemt hier vlak na elkaar Reyer Adriaensz als bewoner van de boerderij Het Wed EN de Stultings die de d i c h t b i j h e t W e d g e l e g e n boerderij de Leemkolk bewoonden. Ik hoop met dit artikel te hebben aangetoond dat deze boerderijen dus identiek zijn: het Wed IS de boerderij op de Leemkolk welke eeuwenlang door de Stultings is bewoond.

69. GAUNot. Notaris Nic.van Thiell (mededeling heer Pastoors).

70. DOM 2374 (1667 17/6).

71. DOM 1413 nr.17 (1666 31/8); een 'staet van goederen' die hij als bruidegom aanbrengt is te vinden GAUNot.

U 015C00, 1668 11/7.

72. GAUNot. 188 deel 20 fol 73 verso en volgende (1612 9/1).

73. 1650 juni 8; volgens charter enige jaren geleden in bezit van de heer Vernooij te Werkhoven (door mij toen

bezocht met C. van Schaik uit Odijk).

74. Zie voetnoot 68.

75. Zie voetnoot 14.

76. Alleen vermeld 1629 (voetnoot 68).

77. HSS 1328 (1626 7/11).

78. DOM 2368 deel 6 (1628 31/7).

79. DOM 2368 deel 7 (1659 13/6).

80. HSS 1328 (1639 9/11).

81. GAUNot. 202 deel 9 (sept.1657).

82. HSS 1328 (1670 18/11).

83. SJan 169 deel 5 fol xxxvi.

84. SJan 672 (1475 21/12).

85. Heimerick Tromp 'Kastelen langs de wetering' deel II, pag.51.

86. GAU BA IIe afdeling 2265 B 2 fol 264 (1602 7/6).

87. DOM 2368 deel 3 fol 174 (1516 20/8).

88. Zie voetnoot 14.

89. BA 202 fol 233 (1493 12/12) en fol 383 verso.

90. DOM 2464 deel 84 en 87.

91. Zie voetnoot 42.

92. DOM 853 deel 3 en 4.

93. RA 196^I (1544 5/12).

94. DOM 1 deel 16 (1554 28/6).

95. DOM 1437^I (1564 9/2).

96. DOM 853 deel 4.

97. OM 1254 (1575 14/10).

98. OM 489 deel 8.

99. RA 228 deel 1 (1601 15/6).

100. OM 962 deel 2 fol 416 (1596 29/10).

101. Archief Familie van Westrenen nr. (zie voetnoot 27) 14/12 1615, afschrift uit het gerechtsregister van Werkhoven d.d. 1650 28/2.

102. RA 580 deel 7 fol 24 (1611 27/3).

103. OBU II nr.1107 (1247 13/2). Oorspronkelijk, in het Archief van het Deutsche huis te Utrecht.

104. bv. KKK 530 fol. cviii: 1311, Willam van der Werve pacht 'onse' (= Oostbroek) hofstede te Werkhoven 'tussen Ghijsbrecht Stultingslande enerzijds ende lande Hermans zijns neven anderzijds'. Een Lisebeth Scultinx betaalt van hofgoederen te Werkhoven in 1328/9 7 pont

- 4 scellingen (Registers en rekeningen van het Bisdom Utrecht, Werken v.d. Hist.Genootschap te Utrecht nr.53 fol 450/1).
105. DOM 1887 (1353 13/4 'een hoeve gelegen tusschen Meynoutshaghe en Starckenborch als Philips veren Oedensone van miin in pacht had').
106. BA 109^x fol.7 verso en 17,17verso.
107. SPieter 1097 fol 15.
108. HSS.
109. GAU BA IIe afdeling 168³ (1508 Za na Elis.dag).
110. Dr.C.Dekker 'Het begon met Vechten', pag.11/12.
111. DOM 1832 (20/7 1438).
112. HSS 332 deel 2 fol.149 verso (1444 Alre Heiligen Avont). Deze 'seggers' zijn achtereenvolgens: her Johan van Rynesse en van Rynouwen, ridder, Gysbert van Vyanen van Rysenborch, Henric van Ryn, Gijsbert van Raephorst, Claes die Edel en Elyas Stultinc. De dan omstreeks 70-jarige Elyas Stultinck verkeerde dus in hoge kringen - ontleende hij deze status aan zijn niet geringe (land-) bezit of zou zijn afkomst er nog mee te maken kunnen hebben?
113. BA 4 fol 134, 260 verso.
114. GAU 703 (zie voetnoot 43).
115. bv. 1509 september 4, SMarie 2154.
116. RA 188 deel 1 (mert.dec. 1531).
117. OALeBo nr.57 (1574 27/1).
118. RA 188 deel 11 (1584 29/9).
119. RA 252 pak 4; Jan Eelghisz Stulting is 1598 56 jaar oud.
120. RA 233 deel 2 (1606 1/2).
121. GAUNot. 189 a deel 10 (1605 10/9).
122. RA 233 deel 1 (1584 16/1).
123. GAUNot. 188 deel 20 fol 73 verso (= voetnoot 72).
124. OM 946 deel 4 fol 156 (1597 9/9).
125. GAU 3492 (gerecht Tolsteeg).
126. RA 188 deel 12 (1588 1/7).
127. RA 233 deel 2 (1608 3/9).
128. De kohieren van het Morgengeld en van het Oud-schildgeld, alsmede de thinslijsten van het Domkapittel geven het volgende beeld:

Cothen:

- 1434/6 Gijsbert van Hardenbroek 15 morgen
1570 Gijsbert van Hardenbroek 15 morgen
1499 Gijsbert van Hardenbroek, land aan de Rijn,
naast Jan van H.
1501 Jan van Hardenborch (sic) betaalt Gijsbert
zijn zoon, 15 morgen
1505 Jan van Hardenbroek, land aan de Rijn
1511 Jan van Hardenbroek, 15 morgen
1536 Joost van Hardenbroek 15 morgen, gebruikt
Cornelis Corss (op B 2)
1552 Cornelis Corstenss betaalt thins van Joost
van Hardenbroeckx lant 15 morgen
1594 Weduwe van Gijsbert van Hardenbroek 15 morgen
aan de Rijn
1600 Jhr.Joachim van Hardenbroeck 15 morgen, gebruikt
zelf
1644 (DOM 2368 deel 4 fol 26) Peter van Hardenbroeck,
heer van Hardenbroeck, vraagt de thinsweer van
15 morgen belendend 'Enerzijds de Heer wech
lopende voorbij den huise van Hardenbroeck,
Anderzijds de Crommen Rijn' en transporteert het
gelijk op Mr.Dirck van Lommetzum advocaat te
Utrecht.
1685 'nu N.Schouten tot Weesp'

De leen- en thinsregisters van de DOM (inv.2368) zullen
ongetwijfeld dit beeld kunnen completeren.